

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	PWYLLGOR GWAITH
Dyddiad:	26 HYDREF 2020
Pwnc / Testun:	ADRODDIAD PERFFORMIAD BLYNYDDOL 2019/20
Deilydd(ion) Portffolio:	Y CYNGHORYDD DAFYDD RHYS THOMAS
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	CARYS EDWARDS
Awdur yr Adroddiad:	GETHIN MORGAN
Tel:	01248 752111
E-bost:	GethinMorgan@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	Amherthnasol

A – Argymhelliad / Argymhellion a rheswm / rhesymau	
1.1	Mae'n ofynnol i'r cyngor lunio a chyhoeddi ei Adroddiad Perfformiad Blynyddol erbyn 31 Hydref bob blwyddyn - dogfen statudol sydd yn dadansoddi perfformiad dros y flwyddyn ariannol flaenorol yn erbyn y gwellianau a'r blaenoriaethau amlinellwyd gan y Cyngor yn eu Amcanion Llesiant a'i Gynllun Corfforaethol.
1.2	Mae'r papur hwn yn amlinellu ein Adroddiad Perfformiad sy'n edrych yn ôl dros berfformiad y Cyngor ar gyfer 2019/20.
1.3	Mae'r Adroddiad yn edrych ar gynnydd y cyngor yn erbyn ein Dogfen Cyflawni Blynyddol ar gyfer 2019/20 fel amlinellwyd drwy ein 3 amcan penodol – <ul style="list-style-type: none"> • Sicrhau bod pobl Ynys Môn yn gallu ffynnu a chyflawni eu potensial tymor hir • Cefnogi oedolion a theuluoedd bregus a'u cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosibl • Gweithio gyda'n cymunedau er mwyn sicrhau eu bod yn gallu ymdopi'n effeithiol â newid a datblygiadau tra'n gwarchod ein hamgylchedd naturiol
1.4	Mae'r adroddiad hwn yn edrych ar yr allbynnau a'r canlyniadau yn erbyn yr hyn y ddywedasom y byddem yn ei gyflawni o dan yr amcanion uchod ac yn nodi meysydd pellach lle mae angen gwella.

1.5 Gofynir i'r Pwyllgor felly :

- cytuno ar Adroddiad Perfformiad 2019/20 fel adlewyrchiad o waith yr Awdurdod a dylid ei gyhoeddi erbyn y dyddiad statudol ar ddiwedd mis Hydref.

B – Pa opsiynau eraill bu I chi ystyried a beth oedd y rhesymau am eu gwrthod ac/neu am ddewis yr opsiwn hwn?

Amherthnasol

C – Pam fod hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Mae'r mater hwn wedi ei ddirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith

D – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson a'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Ydi

DD – A yw'r penderfyniad hwn oddi fewn i'r gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Ydi

E – Effaith ar Genedlaethau'r Dyfodol (os yn berthnasol)

1 **Sut mae'r penderfyniad yma'n effeithio ar ein anghenion tymor hir fel Ynys**

Mae'r Adroddiad Perfformiad Blynyddol yn rhoi cipolwg ar y gwaith a wnaed gan y Cyngor dros y flwyddyn ariannol ddiwethaf yn ogystal â pherfformiad DPA yn erbyn Dogfen Gyflenwi Flynyddol y Cyngor ar gyfer 2019/20 a Chynllun y Cyngor.

Mae'r 3 amcan, isod, yn ystyried anghenion tymor hir yr Ynys

1. Sicrhau bod pobl Ynys Môn yn gallu ffynnu a chyflawni eu potensial tymor hir
2. Cefnogi oedolion a theuluoedd bregus er mwyn eu cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosibl
3. Gweithio gyda'n cymunedau er mwyn sicrhau eu bod yn gallu ymdopi'n

		effeithiol â newid a datblygiadau tra'n gwarchod ein hamgylchedd naturiol
2	A yw hwn yn benderfyniad a ragwelir a fydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod i'r dyfodol. Os felly, sut:-	Amh.
3	A ydym wedi bod yn cyd-gweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn, os felly, rhwch wybod gyda pwy-	Amh.
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae'i rhan yn drafftio'r ffordd hon ymlaen? Esboniwch sut:-	Ymgynghorwyd â thrigolion Ynys Môn cyn drafftio Cynllun y Cyngor yn 2017
5	Nodwch yr effeithiau mae'r penderfyniad hwn yn ei gael ar yr agenda cydraddoldeb ac iaith Gymraeg	Amh.

E – Gyda phwy yr ymgynghoroch?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif-weithredwr / Uwch Dim Rheoli (UDRh) (gorfodol)	Ystyriwyd y mater hwn gan yr UDA ac adlewyrchir eu sylwadau yn yr adroddiad
2	Cyllid / Swyddog 151 (gorfodol)	Sylwadau wedi ymglyffori yn yr adroddiad
3	Swyddog Cyfreithiol / Mnitro (gorfodol)	Dim sylwadau
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth (TG)	
7	Caffael	
8	Sgriwtini	
9	Aelodau Lleol	

F - Atodiadau:

FF – Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am ragor o wybodaeth):
Dogfen Cyflawni Blynyddol 2019/20 Cynllun y Cyngor 2017-22

Adroddiad Perfformiad Blynyddol 19/20

Hydref 2020

Cynnwys

Rhagair	2
Cyflwyniad.....	2
Ymateb i'r Pandemig Coronafeirws	3
Dangosyddion Allweddol Coronafeirws.....	4
Perfformiad 2019/20	6
Sut rydym yn mesur a dadansoddi ein perfformiad	6
Dangosyddion perfformiad a dadansoddiad	8
Amcan 1: Sicrhau bod pobl Ynys Môn yn gallu ffynnu a chyflawni eu potensial tymor hir.....	10
Swyddi a Chyfleoedd Gwaith	10
Addysg a Sgiliau.....	13
Iechyd a Lles	15
Amcan 2: Cefnogi Oedolion a Theuluoedd Bregus i'w Cadw'n Ddiogel, yn Iach ac Mor Annibynnol â Phosib.....	20
Cefnogaeth ar gyfer oedolion hŷn a bregus.....	20
Cefnogaeth i Blant a Theuluoedd.....	21
Amcan 3: Gweithio gyda'n cymunedau er mwyn sicrhau eu bod yn gallu ymdopi'n effeithiol â newid a datblygiadau tra'n gwarchod ein hamgylchedd naturiol	29
Datblygu a Hyrwyddo.....	29
Trawsnewid.....	32
Perfformiad Ariannol 2019/20.....	36
Casgliad	38
Gwybodaeth Bellach	39
Atodiad 1.....	40

Rhagair

Dyma fy nhrydydd adroddiad perfformiad blynyddol fel Arweinydd y Cyngor, ac yn wir, ni welwyd yr hyn oedd o'n blaen wrth gynllunio am y flwyddyn. Mae'n bleser gennyf gyflwyno ein Hadroddiad Perfformiad Blynyddol sy'n edrych yn ôl ar ein gwaith yn ystod 2019/20 yn ogystal â rhywfaint o'r gwaith rydym wedi'i wneud mewn ymateb i bandemig Covid-19. Mae'r adroddiad yn dwyn sylw at yr hyn yr ydym wedi, a heb ei gyflawni yn ystod y flwyddyn o gymharu â'r hyn y dywedasom y byddem yn ei wneud yn ein Dogfen Gyflawni Flynyddol ar gyfer 2019/20.

Mae'n bwysig nodi ar gychwyn yr adroddiad fy niolchiadau i bawb sy'n sicrhau llwyddiant y Cyngor er mwyn gwasanaethu pobl Ynys Môn. Hoffwn roi clod haeddiannol i bawb sy'n gweithio mor galed wrth i'r awdurdod berfformio ymysg y gorau yng Nghymru yn 2018/2019. Nid maint sy'n creu llwyddiant ond y parodrwydd i weithio er lles y gymdeithas.

Rydym yn falch o weld bod cynllun adnewyddu unedau Llawr y Dref i fod yn gartrefi cysurus wedi'i cwblhau. Rydym wedi newid polisi gosod er mwyn sicrhau'r defnydd gorau o'r fflatiau i'r gymuned yn Llangefni. Mewn cydweithrediad gyda'r Gwasanaeth Plant agorwyd dwy fflat hyfforddi i'n pobl ifanc sy'n gadael gofal.

Yn dilyn penderfyniad Rehau I gau'r ffatri yn Amlwch penderfynodd y Pwyllgor Gwaith i gefnogi'r ardal drwy gytuno ar gynllun adfer economaidd gogledd yr ynys. Derbyniwyd £495,000 gan NDA y gwaith hwn.

Agorwyd Neuadd y Farchnad yng Nghaergybi yn dilyn gwaith atgyweirio sylweddol ar ôl bod yn wag am flynyddoedd. Mae'r adeilad wedi'i achub i fod yn ganolbwynt i'r dref. Ymgartrefodd yn Llyfrgell yn daclus yn yr adeilad newydd gan gynnig gwasanaeth i'r holl genedlaethau ddod at ei gilydd mewn awyrgylch croesawgar.

Roeddwn yn arbennig o falch bod nifer y rhieni maeth wedi cynyddu yn ystod y flwyddyn oherwydd y newid yn ein cynnig gyda gostyngiad yn nhreth Cyngor, aelodaeth hamdden a thocyn parcio. Mae hyn sicrhau bod plant yr ynys yn gallu byw yma ym Môn.

Wrth i'r argyfwng Cofid-19 gau amdanom fel cymdeithas roedd y Cyngor yn ymateb ac yn addasu yn gyflym iawn er mwyn sicrhau diogelu'r bregus mewn cymdeithas a chefnogi'r anghenus. Rwy'n cydymdeimlo'n ddwys gyda phawb sydd wedi talu'r pris eithaf yn yr argyfwng, mae profedigaeth yn anodd mewn amseroedd arferol ond yn yr argyfwng hwn mae wedi rhoi pwysau dwysach ar deuluoedd a ffrindiau.

Mewn ymateb i'r pandemig, sefydlwyd llinell ffon argyfwng 7 diwrnod yr wythnos er mwyn cefnogi'r gymuned fregus. Cawsom nifer helaeth o ymholiadau yn enwedig gan fusnesau lleol. Hoffwn ddiolch i'r staff i gyd am eu parodrwydd i weithio'r oriau ychwanegol ac am fod yn llais cysurus ochr arall i'r ffon.

Ar gychwyn yr argyfwng daeth y Cyngor, Medrwn Môn a Menter Môn at ei gilydd er mwyn creu cefnogaeth gymunedol. Gwelwyd dros 800 o wirfoddolwyr yn cynnig eu hunan i gefnogi cymunedau Ynys Môn. Diolch i bob un ohonynt am ddiogelu'r anghenus yn ein cymdeithas. Drwy arweiniad Menter Môn gwelwyd cynllun Neges yn cael ei sefydlu er mwyn sicrhau prydau bwyd maethlon i'r bregus yn ein cymdeithas.

Yn olaf, mae amgylchiadau'r flwyddyn o mis Mawrth i Hydref 2020 wedi'i newid pob un ohonom. Gallwn ymfalchïo fel Cyngor o'n staff a'n cymunedau. Gyda'n gilydd gallwn wneud gwahaniaeth, wrth gyd-dynnu dangoswn nerth ein hynys fach.

Cyflwyniad

Ein nod ar gyfer y cyfnod 2017-2022 fel y nodir yn ein Cynllun Cyngor yw –

“Byddwn yn gweithio tuag at Ynys Môn sy’n iach ac yn llewyrchus lle gall teuluoedd ffynnu”

Y thema allweddol sy’n rhedeg trwy’r cynllun yw ein huchelgais i weithio â phobl Ynys Môn, ein cymunedau a’n partneriaid er mwyn sicrhau gwasanaethau o safon uchel a fydd yn gwella ansawdd bywyd i bawb ar yr Ynys.

Ni all ein nod fod yn bwysicach nag yn ystod yr amseroedd ansicr hyn ym mhob un o’n bywydau gyda phandemig coronafirws ledled y byd yn bygwth llawer o’n teulu, ffrindiau, cymdogion, cymunedau, cydweithwyr a’r ffordd yr ydym yn byw ein bywydau. Mae cymaint wedi newid yn ddramatig mewn cyfnod byr ac rydym ni fel Cyngor wedi bod yn gweithio'n galed gyda phartneriaid ac yn ein cymunedau i sicrhau bod trigolion ac ymwelwyr Ynys Môn fel ei gilydd yn aros mor ddiogel ac iach â phosibl.

Felly, byddwn yn dechrau ein hadroddiad mewn ffordd ychydig yn wahanol i'r arfer lle y byddwn yn adrodd rhai o'r penderfyniadau allweddol y mae'r Cyngor wedi cynnal yn ystod y pandemig ac yna symud ymlaen i ddarparu diweddariadau ar y gwaith a wnaed yn ystod 2019/20.

Ymateb i'r Pandemig Coronafeirws

Adroddwyd am yr achos Covid-19 positif cyntaf yn Ynys Môn ar y 11eg Mawrth 2020. Yn dilyn cyngor Llywodraeth y DU i bawb yn y DU i osgoi pob taith ‘an-hanfodol’ a chysylltiad ag eraill, fe wnaethom sefydlu Tîm Rheoli Ymateb i'r Argyfwng (EMRT) yn fewnol ar y 18fed Mawrth 2020.

Yr EMRT sy’n gyfrifol i wneud penderfyniadau ar unrhyw beth sy'n ymwneud â Coronafirws ar Ynys Môn gan gynnwys trafod darparu gwasanaeth allweddol, gweithgareddau newydd, cynllunio'r gweithlu, cyfathrebu, rhannu gwybodaeth ac iechyd a diogelwch. Mae'n cynnwys y Prif Weithredwr, Dirprwy Brif Weithredwr, yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth, Penaethiaid Gwasanaeth, Arweinydd y Cyngor a'r Dirprwy Arweinydd, a phersonél allweddol o safbwynt rheoli argyfwng. Roedd yr EMRT yn cyfarfod yn ddyddiol ar ddechrau'r pandemig ac ar adeg ysgrifennu hwn mae wedi cael ei leddfu i gyfarfod wythnosol gan fod nifer yr achosion dyddiol Covid-19 positif wedi gostwng. Cynhaliwyd cyfarfodydd trwy ffyrf rhithwir, gan ddangos gallu'r Cyngor i fod yn ymatebol sy’n addasu i heriau a gofynion sy'n newid.

Daw Cynllunio Argyfwng ar gyfer y pandemig coronafeirws o dan ddeddfwriaeth Argyfyngau Sifil Posib ac mae'n cael ei arwain yn genedlaethol gan Lywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru. Ar lefel Gogledd Cymru mae hyn yn cael ei gydlynu a'i arwain gan y Fforwm Cydnerthedd Lleol (lle mae'r sector cyhoeddus yn cydweithio), drwy'r Grŵp Cydlynu Strategol argyfwng. Roedd y'r Cyngor yn gyfrifol am wneud penderfyniadau lleol a rhoi deddfwriaeth a chanllawiau cenedlaethol ar waith. Roedd yna rôl fonitro ac adrodd hefyd, drwy'r strwythurau, er mwyn dylanwadu a llywio.

Mae'r Arweinydd wedi gweithredu ei phwerau i wneud penderfyniadau gweithredol ers dechrau'r argyfwng. Mae Aelodau eisoes wedi cael eu briffio ar y Ddeddf Coronafeirws a'i goblygiadau o ran rhwymedigaethau statudol y Cyngor. Mewn perthynas â chyfarfodydd Pwyllgor, ni fu'n bosibl cynnal busnes yn ôl yr arfer. Mae Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Coronafeirws) (Cyfarfodydd) (Cymru) 2020 yn lleihau'r rhwymedigaethau cyfreithiol ar awdurdodau lleol mewn perthynas â chyfarfodydd, tra'n caniatáu i Aelodau fynychu cyfarfodydd o bell ar gyfer unrhyw gyfarfodydd gofynnol. Cynhaliwyd cyfarfod cyntaf 'o bell' y Pwyllgor Cynllunio a Gorchmynion ar 20 Mai gan ddefnyddio Microsoft Teams ac mae recordiad o'r cyfarfod ar gael ar wefan y Cyngor. Mae'r

Aelodau a'r swyddogion wedi addasu'n gyflym i ddefnyddio'r technoleg newydd a rydym wrthi'n datblygu datrysiadau ar gyfer cyfarfodydd ffrydio byw a gwasanaethau cyfieithu.

Mae delio gyda'r argyfwng Covid -19 wedi bod yn her sylweddol i'r Cyngor – nid yn unig o ran cynnal gwasanaethau allweddol rheng flaen a chynnal busnes arferol lle bo'n bosib, ond hefyd i sicrhau bod trefniadau iechyd a diogelwch yn eu lle i ddiogelu staff yr awdurdod tra'n darparu gwasanaethau.

Yn lleol, rydym wedi blaenoriaethu;

- Cynnal gwasanaethau statudol rheng flaen,
- Gweithredu gwasanaethau newydd mewn ymateb uniongyrchol o'r argyfwng,
- Cynllunio ar gyfer nifer sylweddol o farwolaethau,
- Amddiffyn a diogelu gweithlu'r Cyngor,
- Sicrhau cyflenwad Offer Amddiffyn Personol (PPE) digonol a safonol,
- Amddiffyn a chefnogi plant bregus a phlant ein gweithwyr allweddol yn ein Hybiau Gofal,
- Gweithredu canllawiau cenedlaethol,
- Gweithredu grantiau cenedlaethol, e.e. cymorth busnes, taliadau uniongyrchol am bridol ysgol am ddim,
- Addasu'r gweithlu mewn cyfnod byr o amser a chreu'r amodau ar gyfer gwahanol ffyrdd o weithio gan gynnwys cyflwyno Microsoft Teams a galluogi staff nad oeddent erioed wedi gweithio gartref yn y gorffennol i weithio gartref,
- Dod yn un o'r Siroedd cyntaf i beilotio'r system 'Profi ac Orlhain',
- Darparu cyfathrebiadau a rhannu gwybodaeth yn amserol ac yn rheolaidd, yn fewnol ac yn allanol, a
- Cydweithredu'n effeithiol ar lefel leol, ranbarthol a chenedlaethol; ac
- Ail-ddyrannu dyletswyddau staff er mwyn gweithio ar y tîm Prawf, Orlhain ac Amddiffyn

Rhaid hefyd pwysleisio bod gwaith dydd i ddydd wedi parhau yn ystod cyfnod yr argyfwng ar draws sawl Gwasanaeth, ond bod y dull o weithio wedi cael ei addasu er mwyn cadw'r gweithlu a thrigolion yr Ynys yn ddiogel.

Gellir dod o hyd i ragor o wybodaeth am rywfaint o'r gwaith a wnaed yn ystod y cyfnod hwn yn Atodiad 1 ar ddiwedd yr adroddiad hwn, yn ogystal â'r diweddariadau a drafodwyd yn y Pwyllgor Gwaith trwy gydol y flwyddyn i ddod sydd ar gael ar ein gwefan.

Dangosyddion Allweddol Coronafeirws

Y dangosyddion a ddangosir isod yw dim ond rhai o'r materion allweddol a'r heriau y bydd angen eu hystyried fel rhan o'r broses Cynllunio adferiad pandemig Coronafeirws:

Iechyd a Gofal

- Ar adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn, mae achosion coronafirws positif Ynys Môn ymhlith yr isaf yng Nghymru (8 Hydref) gyda 25.7 o achosion fesul poblogaeth 100k dros gyfnod o 7 diwrnod. I roi hyn mewn persbectif, fe wnaethon ni daro uchder o dros 120 o achosion fesul poblogaeth 100k yn ystod yr achosion o ffatri 2Sisters ym mis Mehefin. Llwyddwyd i ostwng y gyfradd yn gyflym ac atal achosion cymunedol oherwydd y gwaith a wnaed gan y rhaglen Tracio ac Orlhain, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Llywodraeth Cymru, 2Sisters a a ni'n hunain.
- Roedd bron i 800 o unigolion wedi cynnig eu henwau i wirfoddoli gyda Medrwn Môn yn ystod y pandemig, gyda 589 o wirfoddolwyr yn gweithio yn ystod pythefnos cyntaf y cyfnod clo. Ar adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn, mae bron i 500 o wirfoddolwyr yn dal i roi

cymorth i tua 650 o bobl yn ein cymunedau gydag amryw dasgau, o siopa i ddanfôn meddyginiaeth.

- Mae cynllun Neges wedi danfon mwy na 3000 o brydau i unigolion, cyplau a theluoedd ers dechrau'r pandemig
- Hefyd mae'r Banciau Bwyd wedi dosbarth dros 400 o becynnau hyd yma, gydag ymateb eithriadol o ran rhoddion gan y cymunedau
- Derbyniodd 3393 o bobl lythyr Gwarchod gan Lywodraeth Cymru, ac ar ôl i'r Cyngor gysylltu â'r unigolion hynny, danfonwyd tua 150 o barseli bwyd i'r rheiny a oedd angen y pecynnau
- Telir cyfanswm o 1551 o daliadau ar gyfer Prydau Ysgol am Ddim i deuluoedd cymwys ar yr ynys. Mae hyn yn gynydd ar y 1140 o hawlwyd Prydau Ysgol am Ddim a nodwyd yn PLASC
- Bu cyfartaledd o 105 o blant yn mynychu un o'r Hybiau Gofal Ysgol yn ddyddiol ar anterth y pandemig (Ebrill a Mai) gyda chyfartaledd o 98 aelod staff yn bresennol. Rhwng Mehefin a chanol Gorffennaf, cododd hyn i gyfartaledd o 170 o blant yn mynychu bob dydd, ynghyd â 125 o aelodau staff
- Mynychodd cyfartaledd o 375 o blant yr ysgol ar y diwrnodau cadw mewn cysylltiad

Ecomoni a'r Gweithlu

- Roedd nifer y bobl sy'n hawlio budd-daliadau ddiwedd mis Awst yn 6% o'r gweithlu sydd ar gael, ac mae wedi mwy na dyblu yn ôl cyfartaledd 2019/20 o 2.9%
- Mae tua 7700 o bobl wedi cael eu rhoi ar ffyrlo hyd at ddiwedd Awst, sy'n cyfateb i 24% o boblogaeth gweithlu Ynys Môn
- Hyd at ddiwedd Gorffennaf, gwnaed tua 3000 o hawliadau, gan tua 81% o'r busnesau cymwys hynny, i'r Cynllun Cymorth Incwm i'r Hunangyflogedig (SEISS). Talwyd cyfanswm o £7.6Miliwn gyda thaliad cyfartalog o £2600 yr hawliad
- Mae cyfanswm o 148 o fusnesau, 89 Micro a 59 o fusnesau bach a chanolig, wedi hawlio oddeutu £ 2.6M o'r Gronfa Gwydnwch Economaidd
- Mae'r Cyngor wedi talu cyfanswm o £17.32M mewn Grantiau Llywodraeth Cymru hyd yn hyn i 1732 o fusnesau sy'n gymwys i gael y rhyddhad ardrethi i fusnesau bach ar yr Ynys gyda gwerth ardrethol o £ 12,000 neu lai
- Mae'r Cyngor wedi talu cyfanswm o £4.5M mewn Grantiau Llywodraeth Cymru i 180 o fusnesau manwerthu, hamdden a lletygarwch sy'n meddiannu eiddo sydd â gwerth ardrethol rhwng £12,001 a £ 51,000
- The Council has also paid Welsh Government Grants totalling £112,500 to 45 new start-up businesses
- Roedd tua 25% o staff y Cyngor wedi parhau i weithio allan yn y gymuned yn ystod y tŷn gyntaf o'r pandemig, gyda thua 43% o aelodau staff yn gweithio oddi cartref ar gyfartaledd.

Perfformiad 2019/20

Fe wnaethom amlinellu beth fyddem yn ei wneud i gyflawni ein Cynllun Cyngor yn ein Dogfen Gyflawni Flynyddol (DGB) ar gyfer 2018/19. Bydd yr Adroddiad Perfformiad Blynyddol hwn yn adolygu'r cynnydd a wnaethom gyda'n camau gweithredu mewn perthynas â'n hamcanion a amlinellir yn ein DGB ac yn cymharu ein perfformiad gyda mesurau allweddol.

Fe wnaethom nodi hefyd y byddwn yn gwneud ein gorau glas i sicrhau bod ein gwaith yn cyd-fynd a'r nodau ac egwyddorion o ddatblygu cynaliadwy sydd wedi eu hymgorffori yn y Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae ein hamcanion wedi eu cyfateb i'r rhain fel y gwelir yn nhabl 1 isod.

Amcanion y Cyngor a'r Cyswllt gyda Nodau Cenedlaethol	Llewyrchus	Gwydn	Iachach	Mwy cyfartal	Cymunedau cydlynol	Yr Iaith Gymraeg/	Yn fyd-eang gyfrifol
1. Sicrhau bod pobl Ynys Môn yn gallu ffynnu a chyflawni eu potensial tymor hir	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. Cefnogi oedolion a theuluoedd bregus er mwyn eu cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosibl.		✓	✓	✓	✓	✓	
3. Gweithio gyda'n cymunedau er mwyn sicrhau eu bod yn gallu ymdopi'n effeithiol â newid a datblygiadau tra'n gwarchod ein hamgylchedd naturiol	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Tabl 1

Sut rydym yn mesur a dadansoddi ein perfformiad

Beth yw Rheoli Perfformiad?

Mae Rheoli Perfformiad yn broses lle mae'r cyngor a'i staff yn cydweithio i gynllunio, monitro ac adolygu ein blaenoriaethau corfforaethol trwy amcanion corfforaethol, amcanion y gwasanaethau ac amcanion unigol, o fewn adnoddau a ddyrannir.

Cynllun y Cyngor

Mae'r Cynllun Corfforaethol yn nodi Nodau ac Amcanion strategol y Cyngor ar gyfer y tymor etholiadol. Mae'n hysbysu'r broses o wneud penderfyniadau ar bob lefel yn y Cyngor ac yn:

- gosod y fframwaith yr ydym yn ei ddefnyddio i gynllunio, gyrru a darparu ein gwasanaethau
- dylanwadu ar y modd y byddwn yn llunio ein cyllideb yn flynyddol, ac yn
- helpu i fonitro cynnydd ac asesu beth y byddwn yn ei gyflawni bob blwyddyn.

Sut a phryd y caiff ei fonitro?

Bydd y Cynllun Corfforaethol yn cael ei gyflawni'r drwy wireddu'r Ddogfen Gyflawni Flynyddol (Ebrill – Mawrth). Bydd yn cael ei lunio ar ddechrau pob blwyddyn ariannol ac yn gosod manwl y Cyngor am 12 mis yn erbyn y Cynllun Corfforaethol. Mae anawsterau yn amlwg wedi bod wrth gwrrd â'r amserlenni hynny yn ystod 20/21 gydag ymddangosiad y pandemig byd-eang. O ganlyniad, bwriad y

Cyngor Sir yw llunio Dogfen Gyflenwi 18 mis yn ystod Hydref 2020 a fydd yn arwain y broses o wneud penderfyniadau sy'n cyd-fynd â chynllunio adferiad am weddill tymor y weinyddiaeth gyfredol. Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, ysgrifennir yr Adroddiad Perfformiad Blynyddol i adrodd ar y cynnydd a wnaed yn erbyn y Ddogfen Gyflawni Flynyddol dros y 12 mis diwethaf

Caiff y Cynllun Corfforaethol ei fonitro drwy amrywiaeth o sianelau sy'n cynnwys:

- Byrddau Rhaglen Trawsnewid Chwarterol;
- Adroddiad Cerdyn Sgorio Corfforaethol Chwarterol; ac
- Adolygiadau Gwasanaeth Blynyddol

Yn dilyn hynny, bydd adroddiadau a gynhyrchir gan ddefnyddio gwybodaeth o'r ffynonellau hyn yn cael eu hystyried gan ein swyddogaeth sgriwtini corfforaethol ac yna'r Pwyllgor Gwaith. Mae hyn yn sicrhau bod yr holl aelodau yn ymwybodol o'r cynnydd yr ydym yn ei wneud yn erbyn ein blaenoriaethau.

Byrddau Rhaglen Trawsnewid

Mae'r Byrddau Rhaglen Trawsnewid, a gynhelir bob chwarter, yn cael eu cadeirio gan y Prif Weithredwr a'r Ddirprwy Prif Weithredwr a byddant yn cynnwys Penaethiaid Gwasanaeth, Uwch Reolwyr, Aelodau o'r Pwyllgor Gwaith ac Aelodau Sgriwtini.

Mae gan y Byrddau Rhaglen gylch gwaith i fonitro a gyrru cynnydd ar Raglenni a Phrosiectau Newid perthnasol a rhoi hyder i Aelodau Etholedig ac Uwch Arweinwyr bod buddion a ragwelir ar gyfer y Cyngor a chymunedau yn cael eu gwreiddu ac mae sicrhau hyn mewn modd amserol yn allweddol. Mae'r cylch gorchwyl hwn wedi'u hadolygu a'u diweddarau yn ddiweddar i gynnwys croestoriad ehangach o fewnbwn gwleidyddol ynghyd â rolau a chyfrifoldebau clir wedi'u hegluro.

Adolygiadau Gwasanaeth

Disgwylir i bob gwasanaeth ymgymryd â dau Adolygiad Gwasanaeth bob blwyddyn a byddant yn cael eu cynnal a'u rheoli'n gorfforaethol:

1. Adolygiad Ariannol o'r Gwasanaeth

Y broses o ragweld arbedion o fewn gwasanaethau a gwaith trawsnewid y gellir ei ddefnyddio er mwyn cynorthwyo'r broses o osod cyllideb blynyddol y Cyngor.

2. Adolygiad o Berfformiad a Risg y Gwasanaeth

Gofynnir i'r gwasanaethau gwblhau hunan-asesiad gwasanaeth er mwyn gweld lle mae'r Gwasanaeth mewn perthynas â dangosyddion perfformiad, salwch, llywodraethiant, risg ac yn y blaen. Fe'i defnyddir er mwyn rhoi sicrwydd i'r UDA / Pwyllgor Gwaith bod cyfeiriad y gwasanaeth wedi'i alinio yn unol â chyfeiriad ehangach y Cyngor ac y defnyddir adnoddau mewn modd effeithiol.

Cerdyn Sgorio Corfforaethol

Datblygwyd y cerdyn sgorio corfforaethol er mwyn adnabod a hysbysu arweinwyr y Cyngor am y cynnydd yn erbyn dangosyddion sy'n dangos bod gweithgareddau'r Cyngor o ddydd i ddydd yn cael eu gweithredu'n llwyddiannus. Mae'n cynorthwyo i ddarparu sylfaen dystiolaeth drwy'r dangosyddion y gellir drafftio'r adroddiad perfformiad blynyddol ohono. Mae'n portreadu sefyllfa'r Cyngor yn erbyn ei amcanion gweithredol fel y'u hamlinellwyd ac y cytunwyd arnynt ar y cyd rhwng yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth / Pwyllgor Gwaith a'r Pwyllgor Gwaith Cysgodol.

Mae adroddiad monitro'r cerdyn sgorio chwarterol yn amlinellu camau gweithredu lliniarol y mae'r UDA wedi eu hadnabod er mwyn gyrru a sicrhau gwelliannau. Bydd yr adroddiad hwn yn cael ei graffu gan y Pwyllgor Sgriwtini a'r Pwyllgor Gwaith lle gellir cael sicrwydd bod perfformiad yn cael ei reoli'n effeithiol ar draws y gwasanaeth.

Dangosyddion perfformiad a dadansoddiad

Mae'r cyngor yn monitro ei berfformiad trwy'r cerdyn sgorio corfforaethol, mae'r dangosyddion o fewn y cerdyn sgorio'n adrodd ar ddangosyddion cenedlaethol a lleol.

Caiff Dangosyddion Cenedlaethol, sy'n cael eu hadnabod fel Mesurau Atebolrwydd Cyhoeddus (PAM) eu cyhoeddi ac yn draddodiadol maent wedi ei ddefnyddio i gymharu bob Awdurdod Lleol yn erbyn yr un dangosyddion. Yn anffodus, oherwydd y Pandemig Coronafirws cyfredol, ni fydd y gymhariaeth genedlaethol ar gyfer eleni yn cael ei chynnal ac felly bydd y dadansoddiad o ddangosyddion eleni yn seiliedig ar ein perfformiad ein hunain yn ystod y flwyddyn flaenorol.

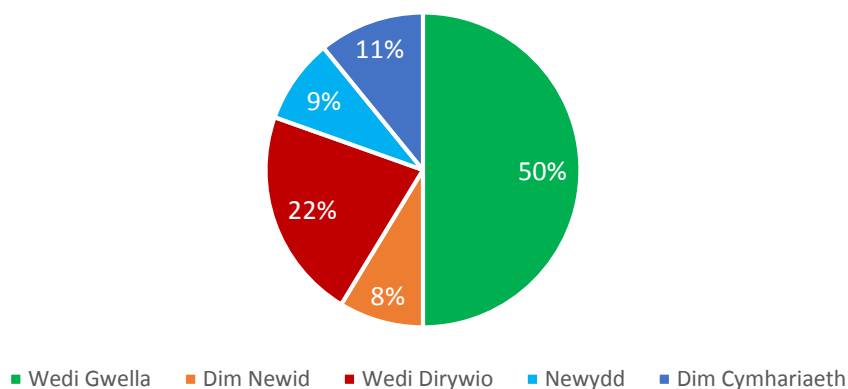
Nodwyd gennym yn Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2018/19 y llynedd y byddem yn anelu at wella ein perfformiad yn 2019/20 drwy fonitro'r holl ddangosyddion PAM drwy'r Cerdyn Sgorio Corfforaethol, gyda'r mwyafrif ohonynt yn chwarterol, a gweddill y dangosyddion yn flynyddol, fel y gellid canfod gwelliannau a'u cyflawni'n gynt yn y flwyddyn. Cytunwyd gennym hefyd, am y tro cyntaf, i ddefnyddio'r Cerdyn Sgorio Corfforaethol i fonitro ein perfformiad yn erbyn ein hamcanion fel Cyngor.

Mae'r newid hwn wedi sicrhau mai amcanion y Cyngor yw canolbwynt ein hadroddiadau ar berfformiad, yn hytrach na dim ond statws CAMG (RAYG) (gweler y diffiniad isod). Mae'r broses hon yn rhoi asesiad rheolaidd o'n perfformiad i'n Uwch Reolwyr, ein Haelodau Etholedig a'r cyhoedd, a gellir ei ddefnyddio i gychwyn camau unioni / lliniaru.

Dengys y siart gylch isod (siart 1), yn ystod 2019/20, bod 58% o'n dangosyddion naill ai wedi gwella neu fod perfformiad wedi'i gynnal, ac y bu gostyngiad ym mherfformiad 22% ohonynt, o gymharu â pherfformiad 2018/19.

Mae 9% o'r dangosyddion yn ddangosyddion newydd ar gyfer y flwyddyn, ac felly nid oes ganddynt ddata perfformiad ar gyfer 2018/19 i gymharu ag ef. Ni ellir cymharu 11% o'r dangosyddion oherwydd newidiadau i'r dull o gyfrifo'r dangosydd perfformiad neu oherwydd nad oedd canlyniad ar gael, gan nad oedd y dangosydd perfformiad wedi'i gyhoeddi.

Dangosyddion Perfformiad 2019-20

Siart 1

Dylid nodi hefyd bod 66% o'r dangosyddion wedi perfformio'n uwch na'u targedau am y flwyddyn, roedd 17% o fewn lefelau goddefiant y targed (Melyn ar y Cerdyn Sgorio), roedd 13% yn is na'r targed (Ambr neu Goch ar y Cerdyn Sgorio) ac ni fu modd casglu'r 4% oedd yn weddill am y rhesymau a drafodwyd eisoes. Gellid dadlau bod hyn yn adlewyrchiad cadarnhaol o sut y rheolwyd perfformiad yn ystod 19/20 ond gellir casglu mwy o fanylion a thrafodaeth o'r penodau canlynol o'r adroddiad hwn.

Sut ydym yn cyflwyno ein perfformiad:

Mae'r siart isod yn egluro sut ydym yn cyflwyno ein tueddiadau perfformio o fewn y cerdyn sgorio a thrwy'r ddogfen hon. Cyflwynir y cynnydd mewn perthynas ag amcanion yn ystod 2017/18 fel testun mewn siart ac mae cod lliw i gynrychioli statws y cynnydd, y cyfeirir ato fel statws CAMG (RAYG):

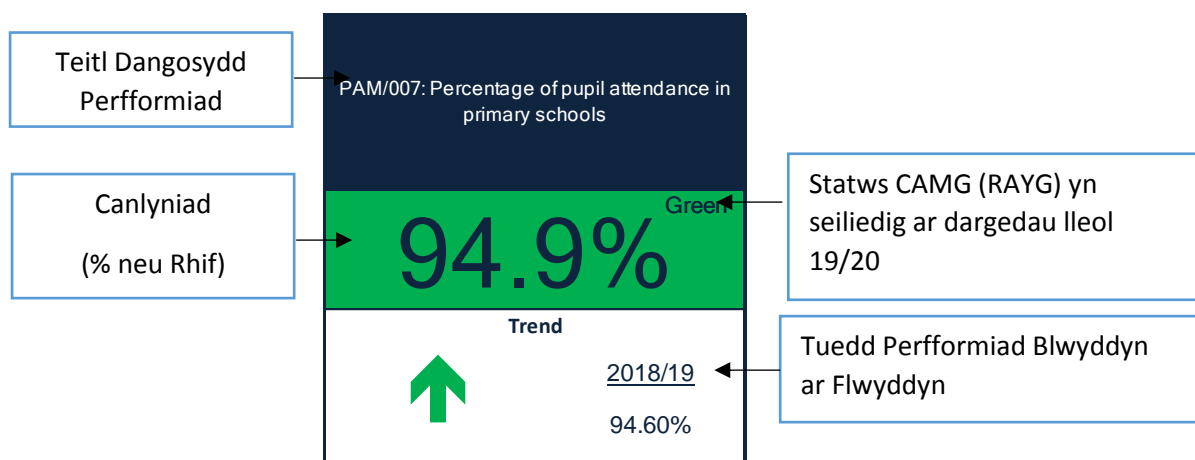
Coch = 10% neu fwy yn is na'r targed

Ambr = rhwng 5% a 10% o'r targed

Melyn = o fewn 5% i'r targed

Gwyrdd = o fewn y targed

Cyflwynir y statws CAMG (RAYG) gyda'r Dangosyddion Perfformiad perthnasol ar ddiwedd pob adran. Dangosir y Dangosyddion Perfformiad fel yr enghraifft isod, sy'n cynnwys statws CAMG (RAYG) lleol ein chwarterl perfformiad PAM cenedlaethol a'u tueddiadau fesul blwyddyn.

Amcan 1: Sicrhau bod pobl Ynys Môn yn gallu ffynnu a chyflawni eu potensial tymor hir

Swyddi a Chyfleoedd Gwaith

Yr hyn rydym wedi'i wneud

Rydym wedi parhau i sicrhau bod prosiectau sydd i'w cyflawni ym Môn drwy Fargen Twf Gogledd Cymru yn dal i fod yn flaenoriaeth o fewn y rhanbarth. Hefyd mae gwaith datblygu ar Cais Twf Gogledd Cymru i hybu twf economaidd ar lefel leol a rhanbarthol, drwy gynorthwyo Bwrdd Uchelgais Gogledd Cymru, wedi gwneud cynnydd da yn ystod y flwyddyn.

Mae'r rhanbarth Gogledd Cymru wedi llwyddo mewn egwyddor i ddiogelu cyllid sylweddol drwy'r Fargen Twf (£240m) i gefnogi'r gwaith o gyflawni prosiectau Porth Caergybi, Arâe Lanw Morlais, Cysylltedd Digidol a'r Ganolfan Ragoriaeth Ynni Niwclear. Gallai'r Ynys hefyd elwa'n uniongyrchol ac yn anuniongyrchol o'r Rhaglenni Bargen Twf eraill. Y nod yw cytuno ar y Fargen Twf derfynol gyda Llywodraeth y DU a Chymru cyn diwedd blwyddyn ariannol 2020/21

Yn ystod y flwyddyn, paratowyd Cynllun Adfywio Economaidd Gogledd Ynys Môn gennym i gefnogi adfywio economaidd yng Ngogledd Ynys Môn. Mae'r cynllun hwn yn bwysig o ganlyniad i atal prosiect Wylfa Newydd, ynghyd â chau ffatri blastigau Rehau, ac effeithiau'r gostyngiadau mewn lefelau staffio a gweithgareddau yng Ngorsaf Bêr wreiddiol Wylfa fel y mae'r gwaith datgomisiynu'n mynd yn ei flaen. Mabwysiadwyd y Cynllun yn ffurfiol gan y Cyngor ym mis Gorffennaf 2019.

Yn Rhagfyr 2019, cymeradwyodd yr Awdurdod Datgomisiynu Niwclear (NDA) gais grant gan y Cyngor am £495,000 o'i Gronfeydd Economaidd-Gymdeithasol, i'w wario dros gyfnod o 3 blynedd i gefnogi'r gwaith o weithredu'r Cynllun.

Diogelwyd £38,000 yn rhagor o gyllid hefyd gan Gynllun Galluogi Adnoddau Naturiol a Lles yng Nghymru Llywodraeth Cymru i ddatblygu cynigion ar gyfer prosiectau amgylcheddol yng Ngogledd Ynys Môn.

Ar ôl bod yn wag am bron i 20 mlynedd, agorodd Neuadd y Farchnad Caergybi ei giataiau ffrynt eiconig unwaith eto ar Fedi 2il 2019. A hwnnw bellach yn gartref i Lyfrgell Caergybi, canolfan hanes leol, fforwm cymunedol, ynghyd ag ystafelloedd cyfarfod gyda lle i'w osod ar y llawr cyntaf at ddibenion masnachol a swyddfeydd, mae'r adeilad unwaith eto'n galon canol tref a bywyd cymunedol Caergybi.

Fe gafodd Neuadd y Farchnad Caergybi ei hadnewyddu er mwyn ei defnyddio unwaith eto gyda chyllid o tua £4m gan Gronfa Dreftadaeth y Loteri Genedlaethol (NLHF), Llywodraeth Cymru, a chronfeydd grantiau'r Undeb Ewropeaidd.

Gellir cael rhagor o wybodaeth am Neuadd y Farchnad yn yr astudiaeth achos ar ddiwedd yr adran hon o'r adroddiad.

Mae cyllid NLHF o £1.5m wedi'i ddiogelu hefyd ar gyfer cam pellach ym Menter Treftadaeth Treflun Caergybi (THI) i wella adeiladau hanesyddol sy'n wag, neu sydd wedi mynd â'u pen iddynt yng nghanol tref Caergybi.

Diogelwyd £3.25m arall gan y Rhaglen Buddsoddi Cyfalaf Adfywio Wedi'i Dargedu (TRI) ar gyfer y prosiect Eiddo Gweigion yng Ngogledd Orllewin Cymru a arweinir gan y Cyngor, sydd nid yn unig yn darparu arian cyfatebol ar gyfer Cam 2 o THI Caergybi ond hefyd yn helpu i ariannu Grantiau i Brynwy'r am y Tro Cyntaf ac i Landlordiaid ar gyfer Cartrefi Gweigion ym Môn a Gogledd Gwynedd.

Diogelwyd cyllid TRI hefyd i ariannu astudiaethau gyda golwg ar lywio'r gwaith o ailddatblygu safleoedd yr ysgolion sydd wedi cau yng Nghaergybi.

Fel rhan o Brosiect Isadeiledd Strategol Caergybi, mae gwaith ar fynd bellach i adeiladu 10 uned fusnes newydd i gefnogi busnesau'r ynys yn Penrhos, Caergybi.

Penodwyd Wynne Construction i ailddatblygu hen safle'r hofrenfa yn unedau busnes. Bydd y datblygiad hwn yn darparu 30,000 troedfedd sgwâr o le ar gyfer swyddfeydd, busnesau diwydiannol ysgafn a storfeydd i hybu twf busnes a chefnogi'r sector ynni carbon isel. Lleolir mannau gwefru cerbydau trydan ar y safle hefyd.

Llwyddodd swyddogion Datblygu Economaidd Ynys Môn i ymgeisio am £2.3m o Gronfa Datblygu Rhanbarthol Ewrop (ERDF) trwy Lywodraeth Cymru, ac am y tro cyntaf i Ynys Môn, cytunwyd ar fenter arloesol ar y cyd, sy'n werth £1.6m, gyda Llywodraeth Cymru.

Mae'r prosiect yn rhan o gynlluniau ehangach i ddatblygu Parth Menter Ynys Môn a Rhaglen Ynys Ynni. Bydd y gwaith adeiladu wedi'i gwblhau a'r unedau'n barod i fusnesau'n ddiweddarach yn 2020.

Dywedodd deilydd portffolio datblygu economaidd a phrosiectau mawr Cyngor Sir Ynys Môn, y Cyng. Carwyn Jones: "Mae nifer sylweddol o brosiectau ynni carbon isel yn cael eu datblygu ar hyn o bryd yn y sector preifat ym Môn, gan gynnwys cynllun ynni'r llanw cyffrous Morlais.

"Rydym yn gweithio i sicrhau bod yr isadeiledd angenrheidiol yn ei le i sicrhau bod yr ynys yn manteisio ar y cyfleoedd hyn i fusnesau."

Dywedodd Gweinidog yr Economi, Ken Skates:

"Mae'r fenter ar y cyd a gytunwyd gennym yn brawf pellach o'n cefnogaeth i'r sector pwysig iawn hwn ac i ranbarth sy'n prysur ddod yn wirioneddol flaenllaw ar lefel fyd-eang fel canolfan ragoriaeth ym maes ynni carbon isel."

"Bydd hefyd yn cyfrannu tuag at greu'r math o ffyniant cynhwysol a chynaliadwy yng Ngogledd Cymru yr ydym yn gweithio'n galed i'w yrru yn ei flaen trwy ein Cynllun Gweithredu Economaidd."

Mae Rhaglen Ynys Ynni Ynys Môn yn ymdrech ar y cyd rhwng amryw randdeiliaid o fewn y sectorau cyhoeddus a phreifat a'r trydydd sector yn gweithio mewn partneriaeth, gan roi Ynys Môn ar flaen y gad o ran ymchwil a datblygu, cynhyrchu a gwasanaethu ym maes ynni carbon isel, ac yn sgil hynny'n dod â'r posibilrwydd o fuddion economaidd anferth.

Gweledigaeth Ynys Ynni yw creu cyfle unwaith mewn oes i greu swyddi, twf economaidd a ffyniant trwy elwa ar llawer o brosiectau gweddnewidiol ar Ynys Môn.

Mae Rhaglen Ynys Ynni'n cydweithredu â sawlranndeiliaid allweddol i:

- Ddenu a dadrsgio buddsoddiad strategol mawr
- Dylanwadu ar ddatblygwyr posib
- Hybu datblygiad pobl a chymunedau cystadleuol
- Hybu datblygiad busnesau cystadleuol
- Hybu datblygiad isadeiledd cystadleuol
- Gwireddu'r buddiannau y gall brosiectau mawr eu cyflawni a lliniaru effeithiau andwyol
- Gwneud y gorau o fuddion etifeddol hirdymor

Byddwn yn parhau i ddefnyddio Rhaglen Ynys Ynni i ymgysylltu â rhanddeiliaid allweddol yn y sectorau cyhoeddus a phreifat, ynghyd â buddsoddwyr mawr posib ym maes ynni, i hyrwyddo cyfleoedd a dylanwadu ar fuddsoddiadau posib.

Rydym yn parhau i ddylanwadu ar yr holl brosesau caniatâd mewn perthynas â datblygiadau mawr ac yn ymateb iddynt, gan sicrhau ein bod yn elwa ar gyfleoedd a bod unrhyw effeithiau negyddol yn cael eu canfod a'u lliniaru'n gyfatebol. Rydym wrthi ar hyn o bryd yn ymateb i'r datblygiadau a'r prosiectau a ganlyn:

- Safle Niwclear Wylfa Newydd
- Arâe Lanw Morlais
- Fferm Solar Traffwll
- Datblygiad Marina Caergybi
- Datblygiad Glannau Caergybi
- Prosiectau Atal Llifogydd

Er bod pob un o'r uchod yn gadarnhaol hy mae'n dangos y meysydd sydd wedi'u symud ymlaen. Mae'n werth nodi hefyd bod economi Ynys Môn sydd eisoes yn fregus wedi cael ei tharo'n arbennig o galed gan ddechrau'r pandemig Covid-19. Erbyn diwedd mis Mai 2020, roedd effeithiau anghymesur o ddifrifol ar rai sectorau, yn enwedig twristiaeth a lletygarwch (prif sector economaidd yr ynys), ac ar bobl ifanc, heb os wedi dod â chaledi difrifol i lawer o fusnesau ac wedi effeithio ar lawer o unigolion a'u teuluoedd.

Roedd twristiaeth, lletygarwch a'i gadwyn gyflenwi gysylltiedig wedi colli tua 40% o'r incwm potensial blynyddol a wneir yn gyffredinol dros gyfnod gwyliau'r Pasg. Cafodd bron i chwarter gweithwyr Ynys Môn (6,400 o unigolion neu 24.6%) eu ffyrlo erbyn 31 Mai (gan gynyddu i 7,700 erbyn 31 Gorffennaf), ac roedd tua 2,700 o unigolion hunangyflogedig yn ddibynol ar gefnogaeth y llywodraeth trwy gynllun hunangyflogedig SEISS. Roedd y niferoedd sy'n derbyn 'buddion allan o waith' Credyd Cynhwysol (CC) wedi dyblu (o 1,335 ym mis Mawrth 2020 i 2,615 ym mis Mai), cynnydd yn y gyfradd o 3.3% i 6.3% (cynyddodd hyn i 6,275 o unigolion, neu 6.6% erbyn 31ain Gorffennaf). Cafodd pobl ifanc eu taro'n arbennig o galed gyda 11.7% o bobl ifanc 18-24 oed yn hawlio CC 'budd-daliadau allan o waith' erbyn 31 Gorffennaf o'i gymharu â 6.6% o'r boblogaeth waith yn ei chyfanrwydd.

O ganlyniad, mae'r Cyngor wrthi'n llunio cynllun adfer, sy'n anelu at:

(i) sefydlu fframwaith y cytunwyd arno ac ystod o gamau gweithredu a mentrau y gellir eu gweithredu'n rhagweithiol, ar y cyd ac mewn partneriaeth ag eraill, i fynd i'r afael ag adferiad economaidd ôl-Covid-19 a'r materion sy'n wynebu busnesau lleol ar Ynys Môn ers hynny. dyfodiad y pandemig; a hefyd

(ii) yn ychwanegol at osod y sylfeini i hwyluso 'adferiad', dechrau ailstrwythuro'r economi leol i geisio sicrhau mwy o wytnwch a thwf posibl yn y dyfodol, mae 'chwaer gynllun' sy'n mynd i'r afael â materion penodol sy'n wynebu'r sector twristiaeth a lletygarwch a'r rheolaeth a mae datblygiad Ynys Môn fel cyrchfan i ymwelwyr hefyd yn cael ei gynhyrchu.

Fodd bynnag, o ystyried natur y cynllun datblygol hwn a'r gofynion adnoddau tebygol i'w weithredu, ni all y Cyngor, ynddo'i hun, ysgogi adferiad. Gydag adnoddau a gallu cyfyngedig, mae partneriaeth a chydweithio yn hanfodol. Bydd ymgysylltu'n genedlaethol a hefyd yn rhanbarthol trwy Fwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru yn allweddol. Yn lleol, bydd gan sefydliadau fel Menter Môn, Medrwn Môn a Môn CF rolau hanfodol i'w chwarae yn ogystal â Chynghorau tref a chymuned. Bydd

ymgysylltu a chydweithio effeithiol ac ystyrion gyda'r sector preifat a'i gyrff cynrychioliadol (megis Ffederasiwn Busnesau Bach, Cymdeithas Twristiaeth Ynys Môn a Siambrau Masnach), hefyd yn hanfodol wrth ddiffinio a chyflawni'r ymyriadau â blaenoriaeth sydd eu hangen i gynnal cyflogaeth, cefnogaeth busnesau a gyrru adferiad economaidd ôl-Covid-19.

Addysg a Sgiliau

Yr hyn rydym wedi'i wneud

1. Cynhaliwyd agoriad swyddogol Ysgol Santes Dwynwen yn Niwbwrch ar 29ain Ebrill 2019. Mae'r ysgol yn cymryd lle pedair ysgol, sef Ysgol Bodorgan, Ysgol Dwyran, Ysgol Llangaffo ac Ysgol Niwbwrch.

Mae'r ysgol £5m newydd yn rhoi lle i ddisgyblion a fydd yn manteisio ar y cyfleusterau a'r adnoddau diweddaraf sy'n cynnwys ystafelloedd dosbarth modern â digonedd o offer, ynghyd â mannau awyr agored addas ar gyfer chwarae a dysgu. Ariannwyd y prosiect yn rhannol gan Lywodraeth Cymru drwy'r Rhaglen Ysgolion 21ain Ganrif.

I weld fideo sy'n dangos rhai o'r prosiectau a gyflawnwyd drwy'r Rhaglen Ysgolion 21ain Ganrif, cliciwch ar y ddolen isod:

<https://www.anglesey.gov.uk/en/Residents/Schools-and-learning/Modernising-Anglesey-Schools/Creating-schools-for-the-21st-century.aspx>

Datblygwyd darpariaeth gofal plant newydd ar sawl un o safleoedd ysgolion yr ynys yn defnyddio cyllid gan Raglen Cyfalaf Cynnig Gofal Plant Llywodraeth Cymru. Mae dau gaban o'r radd flaenaf wedi'u hadeiladu eisoes yn Ysgol Morswyn, Caergybi ac yn Ysgol Pencarnisiog. Bydd y rhain yn cynnig darpariaeth gofal plant drwy gydol y dydd, yn ogystal â gofal yn ystod gwyliau'r ysgol.

Hefyd mae Gofal Rhosfair, sef darparwr gofal plant newydd yn Ysgol Santes Dwynwen, wedi cychwyn clwb ar ôl ysgol ar y safle.

2. Ar 20 Ionawr 2020, cytunodd Pwyllgor Gwaith Ynys Môn i ymgynghori ar ddyfodol darpariaeth gofal plant yn ardal Llangedfni.

Rhoddodd aelodau'r Pwyllgor Gwaith awdurdod i swyddogion gynnal ymgynghoriad statudol ar gynigion a allai weld £16m yn cael ei buddsoddi mewn addysg yn ardal Llangedfni.

Cynhaliwyd cyfnod ymgynghori statudol o chwe wythnos, o 6 Chwefror i 20 Mawrth 2020, ar y cynigion a ganlyn:

- Adeoli ac adeiladu Ysgol Corn Hir newydd, gwerth £10 miliwn, ar safle gwahanol, i gymryd disgyblion o Ysgol Bodffordd, cau Ysgol Bodffordd ac adolygu dalgylchoedd Ysgol Bodffordd ac Ysgol Corn Hir.
- Cynyddu capasiti Ysgol y Graig trwy godi estyniad gwerth £6m i gymryd disgyblion o Ysgol Talwrn, cau Ysgol Talwrn ac adolygu dalgylchoedd Ysgol y Graig ac Ysgol Talwrn.

Mae gwaith, a ataliwyd yn rhannol oherwydd effeithiau'r pandemig, ar fynd bellach i ddadansoddi'r holl ymatebion o'r cyfnod ymgynghori a choladu crynodeb o'r ymatebion mewn adroddiad ymgynghori i'w gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith gyn gynted ag y bo'n rhesymol bosib.

Eglurodd y Deilydd Portffolio Addysg, y Cynghorydd Meirion Jones, "Nod ein rhaglen foderneiddio yw creu'r amgylchedd addysgol orau bosib i athrawon, staff, a darparu'r addysg orau bosib ar gyfer dyfodol ein plant."

Ers i Raglen Foderneiddio Ysgolion Ynys Môn ddechrau yn 2012, mae'r Cyngor Sir wedi buddsoddi tua £22m mewn addysg ar yr ynys, gydag ysgolion cynradd 21ain ganrif wedi'u hadeiladu a'u hagor yng Nghaergybi, Llanfaethlu a Niwbwrch. Mae cyllid ar gael ar hyn o bryd i adeiladu rhagor o ysgolion newydd sy'n addas i'r 21ain ganrif.

3. Ni ddatblygwyd y ffordd ymlaen o ran darpariaeth addysgol yn ardaloedd Seiriol ac Amlwch yn ôl y disgwyl yn ystod 2019/20 ond maent yn cael eu datblygu ar hyn o bryd gyda'r bwriad o symud ymlaen ymhellach yn 2020/21. Bydd mwy o wybodaeth ar gael maes o law yn dibynnu ar y pandemig coronafirws cyfredol.
4. Aethom ati i barhau â'r gwaith o weithredu ein strategaeth i ddatblygu'r Gymraeg o fewn ein hysgolion drwy gynyddu nifer y disgyblion sy'n cael eu hasesu gan athrawon trwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae'r strategaeth wedi gweld cynnydd o 16% o ddisgyblion yn cael eu haddysgu a'u hasesu drwy gyfrwng y Gymraeg yn y Cyfnod Sylfaen ers 2015, pryd cafwyd 71.4% yn cael eu hasesu yn 2015 hyd at 87.5% a gafodd eu hasesu yn 2019.

Yng Nghyfnod Allweddol 2, cafwyd cynnydd o 16.8% dros bedair blynedd. Cafwyd rhywfaint o gynnydd hefyd yng Nghyfnod Allweddol 3, ond cynnydd bach iawn iawn oedd hwnnw.

Yng Nghyfnod Allweddol 4, astudiodd 65% o ddisgyblion y Gymraeg fel iaith gyntaf, gyda 10% yn astudio'r Gymraeg fel ail iaith.

Bydd prif sylw'r Cynllun Strategol ar gyfer 2020/21 ar yr ysgolion uwchradd.

5. Cynhaliwyd Denu Talent Môn yn llwyddiannus unwaith eto yn haf 2019, pryd cyflogwyd 9 o bobl ifanc dros gyfnod o 12 wythnos mewn lleoliadau gwaith ledled gwasanaethau'r Cyngor.

Darparodd y cynllun gyfle i bobl ifanc ennill sgiliau newydd a hyder, a chael dealltwriaeth o'r ystod amrywiol o yrfaeod sydd ar gael drwy weithio ym maes llywodraeth leol. Yn dilyn y cynllun, llwyddodd 2 o bobl ifanc i gael cyflogaeth gyda'r Cyngor eleni, gyda'r gweddill yn mynd ymlaen i addysg bellach.

Credwn fod hyn yn enghraifft dda o sut y gellir meithrin talent er mwyn cyfrannu tuag at Gyngor, Sir a Gwlad ffyniannus.

6. Rydym wedi llwyddo i benodi swyddog arweiniol ar gyfer lles, sy'n cydlynu gwaith y Gwasanaethau Addysg a Phlant a Theuluoedd, ynghyd â gwella'r modd y mae grantiau lechyd Meddwl yn cael eu hintegreiddio ar gyfer plant a phobl ifanc, sydd wedi ein galluogi i gydlynu ein darpariaeth o ran hybu lles disgyblion, yn enwedig y rheiny sy'n agored i niwed.

Rhoddir gwell sylw bellach i gryfhau ein prosesau ar gyfer canfod a chefnogi ein disgyblion sydd fwyaf agored i niwed trwy gydweithrediad cryfach ag adrannau eraill, yn enwedig y Gwasanaeth Plant a Theuluoedd. Mae'r cydweithrediad yn gryfach hefyd rhyngom ag amryw asiantaethau eraill, sy'n cynnig mwy o gymorth i ysgolion er mwyn darparu gwasanaethau sy'n hyrwyddo lles disgyblion.

Iechyd a Lles

Yr hyn rydym wedi'i wneud

1. Rydym wedi ymrwymo i weithio er mwyn cynyddu'r cyfraniad a wneir gan ein preswylwyr, gyda phwyslais ar bobl ifanc, ym maes chwaraeon a gweithgareddau hamdden. Rhan annatod o hyn fu'r gwaith a wnaed i foderneiddio ein hystafelloedd ffitrwydd a'r ddarpariaeth 3G ar yr ynys.

O ganlyniad i ddatblygu ein cyfleusterau a'u hyrwyddo a'u marchnata'n effeithiol, cafwyd cynnydd sylweddol yn nifer yr aelodau sy'n talu drwy Ddebyd Uniongyrchol dros y 12 mis diwethaf. Rydym hefyd wedi datblygu Pecyn Aelodaeth Corfforaethol, y mae 30 o gwmnïau lleol eisoes wedi manteisio arno.

2. Roedd y digwyddiad Nofio Diogel / SwimSafe, a gefnogir gan Nofio Cymru a'r RNLI, yn dysgu plant ym mhle mae'n ddiogel i nofio, sut i arnofio, a beth i'w wneud os ydynt hwy, neu rywun arall, yn mynd i drafferthion. Trefnwyd y sesiynau Nofio Diogel llwyddiannus ym Mae Trearddur gan dîm Môn Actif a thîm Cyrchfannau'r Cyngor Sir ym Mehefin 2019.

Dywedodd y deilydd portffolio hamdden, Carwyn Jones, "Mae gan Ynys Môn arfordir anhygoel, 140 milltir o hyd, felly mae'n hanfodol bwysig fod ein plant yn ymwybodol o bwysigrwydd diogelwch dŵr."

Ychwanegodd, "Roedd y sesiynau SwimSafe yn ymarferol ac yn hwyliog – ond hefyd yn hynod o ddefnyddiol er mwyn addysgu ein plant am beryglon dŵr. Roedd yn wych gweld y bartneriaeth hon ar waith yn Nhrearddur, gyda'r nod gyffredin o bwysleisio pwysigrwydd diogelwch dŵr."

Roedd gwirfoddolwyr yr RNLI wrth law hefyd i roi sgwrs addysgiadol am bwysigrwydd diogelwch dŵr. Cafodd y plant daith o amgylch gorsaf bad achub Trearddur.

Yn ogystal, derbyniodd y plant wersi syrffio hwyliog gan Ysgol Syrffio Gecko – ochr yn ochr â thîm o wirfoddolwyr o Achub Bywyd o'r Môr Cymru a gynhaliodd sesiwn achub bywyd. Roedd plant o chwe ysgol gynradd ar yr ynys wedi mynychu'r sesiynau.

3. Dros y flwyddyn, drwy weithio gyda pherchnogion a phartneriaid eraill, rhoddwyd cymorth gennym i ddod â 104 o dai yn ôl i ddefnydd, yn ogystal â chreu 7 cartref newydd fel cartrefi ar gyfer unigolion, cyplau a theuluoedd. Roedd yn 29 yn fwy o dai nag y rhagwelwyd yn wreiddiol eu cwblhau yn ystod 2019/20 ac ariannwyd y gwaith hwn o Bremiwm Treth y Cyngor ac mae'n sicrhau bod pobl leol yn gallu cael gafael ar dai addas yn eu cymunedau lleol.

Mae'r canlyniad hwn yn ychwanegol i'r 87 o gartrefi a grëwyd yn 2018/19, a'r 75 a grëwyd yn 2017/18. Daw hyn i gyfanswm o 273 o gartrefi a ddatblygwyd ers cychwyn Cynllun y Cyngor 2017-2022, cartrefi nad ydynt mwyach yn wag neu'n anniogel, ac sydd ar gael i'w defnyddio o fewn ein cymunedau.

Dyma'r Wardiau Etholiadol lle daethpwyd ag eiddo yn ôl i ddefnydd:

Aethwy - 6

Bro Aberffraw - 1

Bro Rhosyr - 5

Caergybi - 25

Canolbarth Môn - 15

Llifon – 10
Lligwy - 2
Seiriol - 9
Talybolion - 5
Twrcelyn - 18
Ynys Gybi – 8

7 o dai newydd
Canolbarth Mon - 2
Llifon - 1
Seiriol - 2
Twrcelyn – 2

Astudiaeth Achos – Neuadd y Farchnad

Bu adeilad Neuadd y Farchnad, sydd wedi'i restru'n Radd II, yn wag am dros 20 mlynedd ac roedd mewn cyflwr mwy a mwy peryglus. Wedi'i adeiladu ym 1855 fel adeilad dinesig cyntaf Caergybi, nid oedd yn hir cyn iddo ddod yn ganolbwynt bywyd cymunedol ar draws Caergybi a Gogledd Ynys Môn, yn gwasanaethu fel y brif farchnad ar gyfer ardal gefnwlad eang. Fel yr oedd patrymau siopa yn newid yn sgil dyfodiad yr archfarchnadoedd mawr a siopa ar-lein, yn raddol, diflannodd pwrpas gwreiddiol yr adeilad. A hwnnw'n wag, dirywiodd ei gyflwr yn sylweddol o 2000 ymlaen.

Mewn ymateb i bryderon y gymuned am ddyfodol a chyflwr yr adeilad, cychwynnodd y Cyngor drafodaethau yn 2010 i archwilio pa opsiynau oedd ar gael o ran ei ddefnydd, a fyddai yn y diwedd yn sicrhau adeilad cynaliadwy y byddai ei ddefnydd yn parhau cymeriad hanesyddol yr adeilad ynghyd â'i bensaernïaeth drawiadol, wrth barhau i fod yn berthnasol i'r gymuned leol. Ar ôl methu dod i delerau o ran newid perchnogaeth er mwyn diogelu'r adeilad, cymerodd y Cyngor gamau uniongyrchol, gan gynnwys pryniant gorfodol.

Yn dilyn diogelu cymorth yn ffurf grant sylweddol gan Gronfa Dreftadaeth y Loteri Genedlaethol, Llywodraeth Cymru a Chronfa Datblygu Cymru, bu modd i'r Cyngor roi prosiect cynhwysfawr ar waith i atgyweirio a gwella'r adeilad er mwyn ei aildefnyddio, gyda'r gwaith yn cychwyn ar y safle yn 2017. Roedd y prosiect yn cynnwys gwneud addasiadau sylweddol, ac er ei fod wedi newid cynllun mewnol y brif neuadd o fewn yr adeilad, roedd yn cadw'r ymdeimlad o le ynghyd â rhannau helaeth o'i adeiladwaith hanesyddol.

Ailagorwyd adeilad Neuadd y Farchnad ar 2il Medi 2019, ar ôl bod yn wag am ugain mlynedd a chael ei adael i fynd â'i ben iddo. Ar ôl i'r Cyngor ymyrryd yn uniongyrchol trwy Orchymyn Pryniant Gorfodol yn 2015, bu modd iddo ddiogelu trosglwyddiad yr adeilad i berchnogaeth y Cyngor. Cychwynnwyd prif waith y contract yn 2017, ac fe'i cwblhawyd mewn dwy ran ar wahân ar 18fed Gorffennaf 2019, oedd yn caniatáu gwaith dilynol i gwblhau'r Llyfrgell a'r ystafelloedd cyfarfod.

Mae'r llyfrgell newydd yn olau ac yn fodern, ond hefyd yn cadw nodweddion gwreiddiol yr adeilad rhestredig a'i naws hanesyddol unigryw. Mae'r llyfrgell yn ymfalchïo yn ei hamryw adnoddau newydd, o bwyntiau gwefru ffôn a thabled, gorsafodd hunanwasanaeth, lle gall defnyddwyr fenthyg a dychwelyd llyfrau'r llyfrgell eu hunain yn rhwydd. Ceir man penodol ar gyfer pobl ifanc yn eu harddegau, ynghyd â chanolfan hanes lleol, sy'n canolbwyntio'n arbennig ar orffennol Ynys Môn.

Yng nghalon y llyfrgell mae yna le pwrpasol, cyffrous ar gyfer digwyddiadau, a bydd amrywiaeth o weithgareddau a digwyddiadau yn cael eu cynnal yma. Gall ymwelwyr i'r llyfrgell hefyd fanteisio ar y

Ile cymdeithasol, hyblyg hwn i gwrdd â ffrindiau, cymryd rhan mewn grwpiau darllen neu dim ond mwynhau sgwrs.

Mae gan y llyfrgell hefyd doiled 'Changing Places', sy'n diwallu anghenion pobl a chanddynt anableddau dysgu a/neu gorfforol dwys. Neuadd y Farchnad Caergybi yw'r unig adeiladu cyhoeddus ar yr ynys sy'n darparu cyfleusterau o'r fath, a hynny cyn i hyn ddod yn ofyniad gorfodol ym mhob adeilad cyhoeddus newydd.

Dywedodd y Dirprwy Weinidog Diwylliant, Chwaraeon a Thwristiaeth, Yr Arglwydd Ellis-Thomas, "Rydym yn falch iawn o fod wedi bod yn rhan o'r prosiect cyffrous hwn, ac mae wedi bod yn bleser gweithio ar y cyd â Chyngor Sir Ynys Môn i sicrhau bywyd newydd i Neuadd y Farchnad Caergybi."

"Yn dilyn buddsoddiad gan Lywodraeth Cymru, rwyf wedi gweld enghreifftiau rhagorol lle mae Llyfrgelloedd wedi cael eu lleoli ar y cyd â gwasanaethau cyhoeddus eraill a chyfleusterau diwylliannol, sy'n helpu i greu gwell teimlad o ysbryd cymunedol, ac rwy'n siŵr y bydd yr un peth yn wir am Lyfrgell Caergybi."

Dywedodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Addysg, Llyfrgelloedd, Diwylliant ac Ieuenctid, y Cynghorydd Meirion Jones, "Bydd y llyfrgell newydd yn darparu adnodd gwyb i'r gymuned yng nghanol Caergybi. Mae'r llyfrgell newydd yn fodern â digon o le ynddi, ac mae ganddi ystod eang o gyfleusterau, ac mae'n rhan o'r adeilad ffantastig hwn sydd newydd gael ei adnewyddu, sef Neuadd y Farchnad. Rwy'n credu'n gryf y bydd y trigolion lleol yn falch iawn o'r cyfleuster newydd sbon yma - bydd yn adnodd dysgu hynod o werthfawr i Gaergybi a'r gymuned ehangach ar Ynys Môn."

Yn ddiweddar, enillodd y prosiect Wobr Treftadaeth Effaith Gymdeithasol Sefydliad Brenhinol y Syrffwyr Siartredig RICS (Royal Institute of Chartered Surveyors) yng Nghymru ac mae bellach wedi cyrraedd rhestr fer gwobrau'r DU i'w cyhoeddi yn ddiweddarach yn y blynyddoedd. Credai'r beirniaid fod "adfywio Neuadd Farchnad Caergybi nid yn unig wedi gwarchod adeilad pwysig yng Nghaergybi, ond mae hefyd wedi darparu cyfleuster cymdeithasol mawr ei angen gydag ystod amrywiol o weithgareddau. Mae ailfodelu'r adeilad mewn ffordd sydd hefyd yn cadw ac yn cyflwyno nodweddion hanesyddol yr adeilad yn drawiadol. Yn ogystal, mae'r dull o ymdrin ag effeithlonrwydd ynni a lliniaru rhai o effeithiau newid yn yr hinsawdd yn synhwyrol ac mae'n rhywbeth y dylai eraill ei ddilyn. Mae'r cyfuniad o'r priodoleddau hyn a nodweddion eraill yn gwneud hwn yn enillydd teilwng."

Roedd y prosiect hefyd ar restr fer Gwobrau Rhagoriaeth Cynllunio 2020 y RTPI (Royal Town Planning Institute), yn y categori Rhagoriaeth mewn Cynllunio ar gyfer Treftadaeth a Diwylliant.

Dangosyddion Perfformiad a Dadansoddiad

Amcan 1 - Sicrhau bod pobl Ynys Môn yn gallu ffynnu a chyflawni eu potensial tymor hir	CAMG	Tuedd	Canlyniad	Targed	2018/19
1) Canran presenoldeb disgyblion mewn ysgolion cynradd (tymhorol) (Ch3)	Gwyrdd / Green	↑	94.9%	94.6%	94.6%
2) Canran presenoldeb disgyblion mewn ysgolion uwchradd (tymhorol) (Ch3)	Ambr / Amber	↓	93.9%	94.4%	94.4%
3) Canran gadawyr Blwyddyn 11 nad ydynt mewn addysg, hyfforddiant neu gyflogaeth [NEET] (blynyddol) (Ch4)	Gwyrdd / Green	↓	2%	3%	1.10%
4) Sgôr 'Cap 9' cyfartalog ar gyfer disgyblion blwyddyn 11 (blynyddol) (Ch3)	Melyn / Yellow	n/a	345.4	349	349.1
5) Canran y disgyblion a aseswyd yn y Gymraeg ar ddiwedd y Cyfnod Sylfaen (blynyddol) (Ch4)	Gwyrdd / Green	↓	87.50%	-	88.30%

Amcan 1 - Sicrhau bod pobl Ynys Môn yn gallu ffynnu a chyflawni eu potensial tymor hir	CAMG	Tuedd	Canlyniad	Targed	2018/19
6) Canran y disgyblion blwyddyn 11 sy'n astudio'r Gymraeg [iaith gyntaf] (blynyddol) (Ch4)	Gwyrdd / Green	→	65.01%	-	65%
7) Canran y Dangosyddion Ansawdd (â thargedau) a gyflawnwyd gan y gwasanaeth llyfrgelloedd (blynyddol) (Ch3)	Gwyrdd / Green	n/a	75%	75%	82%
8) Nifer yr ymweliadau â chyfleusterau chwaraeon a hamdden	Ambr / Amber	↓	530k	553k	553k
9) Canran y sefydliadau bwyd sy'n cyrraedd safonau hylendid bwyd	Gwyrdd / Green	→	98%	95%	98%
10) Canran y busnesau risg uchel oedd yn agored i ymchwiliadau wedi'u trefnu a archwiliwyd i sicrhau eu bod yn cydymffurfio â'r Ddeddfwriaeth Hylendid Bwyd	Gwyrdd / Green	n/a	92%	90%	-
11) Canran cleientiaid NERS a gwblhaodd y rhaglen ymarfer corff	Gwyrdd / Green	↑	75%	50%	70%
12) Canran cleientiaid NERS yr oedd eu hiechyd wedi gwella wrth gwblhau'r rhaglen ymarfer corff	Gwyrdd / Green	↑	84%	80%	83%
13) Nifer o eiddo preifat gwag wedi'u adfer i ddefnydd	Gwyrdd / Green	↑	104	75	78
14) Nifer y cartrefi newydd a grewyd o ganlyniad i ddechrau aildddefnyddio eiddo gwag	Gwyrdd / Green	n/a	7	4	9
15) Nifer yr unedau tai fforddiadwy ychwanegol a ddarperir fesul 10,000 o aelwydydd (blynyddol) (Ch4)	Gwyrdd / Green	n/a	124	-	53
16) Gwasanaethau landlordiaid: Canran y cartrefi sy'n bodloni'r Safon Ansawdd Tai Cymru (WHQS)	Gwyrdd / Green	→	100%	100%	100%
17) Gwasanaethau landlordiaid: Nifer y diwrnodau ar gyfartaledd i cwblhau atgyweiriadau	Coch / Red	↓	16.44	12	13.63
18) Canran y tenantiaid sy'n fodlon gyda gwaith atgyweirio ymatebol (blynyddol) (Ch4)		n/a		-	-

Mae pob un o'r dangosyddion a adnabuwyd ar gyfer Amcan 1 wedi perfformio'n dda yn ystod y flwyddyn o gymharu â'u targedau, ac eithrio 2 ddangosydd a oedd o fewn 5% o'r targedau a osodwyd ar eu cyfer am y flwyddyn. Roedd 6 o'r dangosyddion wedi gwella, neu mae'r perfformiad sy'n gysylltiedig â hwy wedi'i gynnal o hynny yn 2018/19, tra bo 3 o'r dangosyddion cymaradwy wedi dirywio o gymharu â 2018/19.

Nid oes gan un dangosydd unrhyw ddata ar gyfer 2018/19 felly ni ellir ei gymharu â blynyddoedd blaenorol, tra na ellir cymharu dau ddangosydd oherwydd newidiadau i'r modd y mae'r dangosyddion yn cael eu mesur, fodd bynnag, mae'r ddau wedi perfformio'n dda o gymharu â'u targedau.

Yn anffodus, nid oedd modd casglu 2 o'r dangosyddion eleni oherwydd canslo'r dangosyddion cymharydd cenedlaethol (Mesurau Atebolrwydd Cyhoeddus).

Roedd presenoldeb yn ein hysgolion wedi dangos gwelliant o ran y ddarpariaeth gynradd, sy'n cynnal ein safle yn y Chwartzel Uchaf ar lefel genedlaethol. Gwelwyd dirywiad bach yn y ddarpariaeth uwchradd, fodd bynnag, mae ein perfformiad cyffredinol ar lefel genedlaethol wedi gwella, gan y bu mwy o ddirywiad o ran presenoldeb mewn awdurdodau eraill dros y flwyddyn. Mae hyn wedi ein rhoi ni yn y Chwartzel Canolrif Uchaf (7fed – 11eg yn genedlaethol) eleni o gymharu â'r Chwartzel Canolrif Isaf yn 2018/19.

Mae ein prosiect Cartrefi Gwag unwaith eto wedi sicrhau ein bod wedi llwyddo i gael 104 eiddo gwag yn ôl i ddefnydd, ynghyd â 7 cartref newydd arall sydd ar gael i'n preswylwyr gael gwella eu

cyfleoedd o fewn cymunedau lleol. Mae ein dyletswyddau landlord o gwblhau atgyweiriadau i gartrefi o fewn nifer penodol o ddyddiau wedi dirywio, bydd hon yn her wrth symud ymlaen i 2020/21 gyda'r trefniadau gweithio diwygiedig gofynnol o ganlyniad i'r pandemig. Bydd angen ystyried rheoli hyn yn ddiogel.

Yn anffodus, gwelsom ostyngiad yn y niferoedd sy'n defnyddio ein Canolfannau Hamdden dros y flwyddyn, o gymharu â 2018/19. Gan edrych yn ôl i flynyddoedd eraill, credwn fod ein perfformiad yn 2018/19 yn eithriadol o dda, ac yn anffodus, roedd y targedau a osodwyd gennym ar gyfer 2019/20 yn seiliedig ar y ffigurau hyn. Fodd bynnag, rydym yn cymharu'n ffafriol â blynyddoedd blaenorol, gan mai eleni y cafwyd y lefel bresenoldeb uchaf ond un ers monitro'r Cerdyn Sgorio Corfforaethol, ynghyd â 22k o ymweliadau'n uwch na pherfformiad 2017/18 a 66k yn uwch na 2016/17. Gyda chau ein cyfleusterau o ganlyniad i'r pandemig, bydd cyrraedd targedau blynyddoedd blaenorol yn agos at amhosibl eleni ac felly bydd angen rhoi ystyriaeth bellach i berthnasedd y dangosydd hwn ar gyfer 2020/21 gan fod Canolfannau Hamdden ar hyn o bryd yn agored i aelodau yn unig.

Amcan 2: Cefnogi Oedolion a Theuluoedd Bregus i'w Cadw'n Ddiogel, yn Iach ac Mor Annibynnol â Phosib

Cefnogaeth ar gyfer oedolion hŷn a bregus

Yr hyn rydym wedi'i wneud

1. Mae'r cynnydd o ran cynllunio ar gyfer datblygu llety Gofal Ychwanegol yn ardal de'r ynys wedi'i atal oherwydd diffyg argaeledd safle addas. Oherywdd hyn, dros yr ychydig fisoedd nesaf, ac yn dibynnu ar unrhyw oblygiadau yn sgil y Coronafeirws, bydd cynllun gweithredu diwygiedig yn cael ei ystyried a'i ddatblygu mewn partneriaeth â rhanddeiliaid allweddol i adolygu'r ddarpariaeth yn ehangach fel y gellir datblygu ail ddarpariaeth Gofal Ychwanegol.
2. Mae'r rhaglen Cysylltu Bywydau / 'Shared Lives' yn darparu cymorth i bobl sy'n byw gyda dementia a'u gofalwyr. Mae'n canolbwyntio ar ymyrraeth gynnar ar gyfer unigolion a chanddynt anghenion cymedrol, ac yn edrych yn benodol i gynnig darpariaeth seibiant a darpariaeth gofal seibiant byr. Rydym wrthi'n gweithio gyda 3 galluogwr sy'n mynd trwy amryw gamau'r broses gofrestru ar hyn o bryd. Ymgwymerwyd ag adolygiadau o bob eiddo ac mae galluogwyr wrthi'n cwblhau rhaglen hyfforddi. Rhagwelwn y byddant mewn sefyllfa i gefnogi unigolion yn yr hydref.
3. Yn ystod y flwyddyn, aethom ati ymhellach i ddatblygu rhaglen wythnosol o weithgareddau grŵp i bobl â phroblemau iechyd meddwl, gyda'r sylw ar adferiad, lles, gweithgaredd corfforol a lleihau ynysigrwydd cymdeithasol. Rhedir rhan o'r rhaglen ar y cyd â sefydliadau trydydd sector, wardeiniaid parc natur y Cyngor a Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr.

Nodwedd allweddol yw cyd-gynhyrchu gyda phobl sydd â phrofiad o fyw gyda phroblemau eu hunain. ynghyd â defnyddio adnoddau lleol ar draws yr ynys.

4. Roedd yr Hybiau Cymunedol wedi parhau i dyfu yn ystod 2019/20 ac mae dros 1,100 o unigolion yn cymryd rhan mewn gweithgareddau hyb cymunedol ar draws yr ynys.

Sefydlwyd Cyngyrair Hybiau Cymunedol gennym sy'n dod â'r hybiau ynghyd i gyfuno adnoddau a rhannu arfer dda. Mae'r model presgripsiynu cymdeithasol, drwy'r Cydlynwyr Asedau Lleol, yn parhau i gefnogi pobl sy'n teimlo'n unig ac yn ynysig ac yn eu gysylltu â gweithgareddau'r hybiau cymunedol.

Datblygiad diweddar yw'r meddalwedd "Elemental" newydd y gall Meddygon Teulu ei ddefnyddio i atgyfeirio unigolion yn uniongyrchol i'r gwasanaeth presgripsiynu cymdeithasol.

Aethom ati hefyd i ddechrau gwaith ar ddatblygu rhaglen hybiau cymunedol rhithwir trwy ddatblygu gwefan ac "ap" cysylltiedig, gyda gweithgareddau, gwybodaeth a chyngor. Bydd y gwaith hwn yn parhau i mewn i 2020/21 ac efallai y bydd yn chwarae rhan hanfodol yn ein rhyngweithiadau cymdeithasol sy'n newid yn barhaus o ganlyniad i'r pandemig hwn.

Bu ennyn cefnogaeth gwirfoddolwyr cymunedol i gynnal cyswllt a rhoi cymorth i'r rhai mwyaf ynysig yn gymdeithasol yn y gymuned yn dra llwyddiannus yn ystod pandemig y Coronafeirws.

Mae cynllun gweithredu i ehangu nifer y cynlluniau 'Tro Da' ar draws yr ynys yn cael ei yrru yn ei flaen gan Medrwn Môn i gefnogi a datblygu cymunedau mwy gwydn.

5. Aethpwyd ati yn ystod y flwyddyn i sefydlu tri Thîm Adnoddau Cymunedol (TAC/CRT), sy'n dod â staff ynghyd o lechyd a gofal cymdeithasol er mwyn bod yn agosach at y gymuned y maen nhw'n ei gwasanaethu, a leolir yn Amlwch, Ysbyty Penrhos Stanley a Llanfairpwll. Mae'r holl staff lechyd a Gofal Cymdeithasol wedi'u penodi i'w TAC dynodedig yn y tair ardal.

Mae llety, isadeiledd TG a pholisïau a gweithdrefnau gweithredol yn cael eu hadnewyddu ym mhob ardal.

Mae cynlluniau i drosglwyddo staff i safleoedd dynodedig wedi'u hatal bellach o ganlyniad i effaith y pandemig coronafeirws, fodd bynnag, bwriadwn ddod i gytundeb gyda phartneriaid ynghylch TAC rhithwir dros dro tan y byddwn yn symud i'r safleoedd dynodedig fel rhan o'n cynllun adfer.

6. Cynhaliwyd proses ymgynghori lawn ac agored gyda rhanddeiliaid ynghylch y Strategaeth Cyfleoedd Dydd. Ymgysylltwyd â llawer o ddefnyddwyr gwasanaeth, teuluoedd a darparwyr, gyda chymorth eiriolaeth lle bo angen.

Cyfrannwyd canlyniadau'r ymgysylltiad hwn i'r Arfarniad o Opsiynau Cyfleoedd Dydd yn Rhagfyr 2019, a chytunwyd ar raglen ymgynghori gan y Pwyllgor Gwaith ar gyfer 2020-21.

O ganlyniad i effaith y pandemig Coronafeirws, mae'r gwaith o ran gyrru'r cynllun hwn yn ei flaen wedi'i 'oedi' am y tro, fodd bynnag, mae'r modd y gellir gyrru'r agenda allweddol hon yn ei blaen dan ystyriaeth gyda'r bwriad o sefydlu model gwell ar gyfer defnyddwyr gwasanaeth yn y dyfodol.

Cefnogaeth i Blant a Theuluoedd

Yr hyn rydym wedi'i wneud

1. Yn ystod 2019/20, er budd teuluoedd i'r dyfodol, dechreuwyd y gwaith gennym ar adeiladu 25 eiddo newydd ar yr ynys fel rhan o raglen i gynyddu'r stoc tai o 3,800 i 5,000 o dai yn y 30 mlynedd nesaf. Dyma'r stoc tai cyngor newydd cyntaf i ni eu hadeiladu ers degawdau ac yn adeiladu ar y llwyddiant a welsom wrth ddod ag eiddo gwag yn ôl i ddefnydd dros y blynnyddoedd. Gwariwyd cyfanswm o £ 5.6M yn 2019/20 ar gaffael eiddo presennol, hen stoc tai cyngor yn bennaf, a datblygu'r eiddo newydd.

Trwy gydweithrediad â Creu Menter, sef is-gwmni i Cartrefi Conwy, aethom ati i ddylunio eiddo â ffrâm goed. Bydd yr adeiladau'n defnyddio inswleiddiad perfformiad uchel i atal drafftiau'n llwyr yn y cartrefi hyn, gan leihau'r gwres sy'n cael ei golli i greu cartref sy'n cael ychydig iawn iawn o effaith ar yr amgylchedd.

Ymgwymerwyd â gwaith ar adeiladu'r datblygiad o bedwar byngalo ag un ystafell wely ar gyfer pobl hŷn yn nhref Caergybi ym mis Awst. Mae cynllun Maes yr Ysgol y drws nesaf i stad tai Morawelon, a bydd yn cynnig opsiwn i denantiaid sydd eisiau symud i gartref llai o faint, gan felly ryddhau cartrefi y mae eu mawr angen i deuluoedd.

Dywedodd y Gweinidog Tai a Llywodraeth, Julie James: "Darparwyd dros £480,000 o gyllid y Rhaglen Tai Arloesol gennym i Gyngor Sir Ynys Môn ar gyfer y fenter ffantastig hon, sy'n creu cartrefi carbon niwtral i'r dyfodol a hefyd yn galluogi pobl ifanc i ddysgu sgiliau newydd ar gyfer cyflogaeth.

“Mae’n ticio pob bocs y gallwch feddwl amdano, ac yn sicr o fod y ffordd ymlaen ar gyfer tai yng Nghymru, gyda’r cyngor lleol yn gweithio mewn partneriaeth gyda landlord tai cymdeithasol cofrestredig a’r gymuned leol.”

2. Mae’r gwaith o hyrwyddo Teulu Môn wedi parhau yn ystod y flwyddyn ac mae Teulu Môn wedi mynychu 10 digwyddiad i gyd yn 2019/2020. Roeddynt yn cynnwys diwrnodau hwyl, nosweithiau rhieni a digwyddiadau diwrnodau agored. Cymerodd Teulu Môn ran yn y digwyddiad Camau Cynnar Gyda’n Gilydd yng Ngorffennaf 2019, ac roedd y digwyddiad hwn yn dathlu’r gwaith a gwblhawyd mewn partneriaeth â’r holl asiantaethau a’r gymuned ar brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod (ACE) yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf. Arweiniodd y gwaith hwn at atgyfeiriadau sy’n dangos ymwybyddiaeth o brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod ynghyd ag effeithiau trawma ar unigolion a theuluoedd.

Derbyniwyd cyfanswm o 3956 o atgyfeiriadau gan Teulu Môn yn 2019/20. Roedd hyn yn ostyngiad o 363 (8.4%) o gymharu â’r cyfanswm o 4319 a dderbyniwyd yn 2018/19. Ystyrir y cafwyd y gostyngiad hwn o ganlyniad i dderbyn llai o atgyfeiriadau gan Heddlu Gogledd Cymru, fel y maent yn gweithredu Camau Cynnar Gyda’n Gilydd, y strategaeth ACE a’r Hyb Cymorth Cynnar, ynghyd â Teulu Môn.

Diogelwyd cyllid gennym i’n cynorthwyo gyda’r gwaith o ddatblygu’r rhaglen un drws ffrynt. Cyfarfod amlasiantaethol yw’r “Un Drws Ffrynt” a fydd yn trafod achosion o gam-drin domestig ar y cyfle cyntaf bosib, gan fynd i’r afael ag achosion cyn i’r risg gynyddu. Ariennir y gwaith hwn gan Y Swyddfa Gartref ac fe’n cynorthwyr gan ‘Safe Lives’ i ddatblygu ymateb Ynys Môn i Gam-drin Domestig.

Fe gafodd ap newydd o’r new NEWid ei ddatblygu a’i lansio yn ystod y flwyddyn. Mae’r ap yn ein galluogi ni wneud gwaith rhithwir gyda phlant a theuluoedd, mewn modd sy’n hyrwyddo cyd-gynhyrchu.

Mae Gweithredu Dros Blant wedi ymestyn eu gwasanaeth i ragor o blant mewn ymdrech i gynyddu capasiti i ymateb i anghenion emosiynol plant a phobl ifanc sy’n agored i’r gwasanaeth. Diogelwyd arian ychwanegol ar gyfer rhaglen iechyd meddwl, sef “Raglen y Felan” (“The Blues Project”) sydd i’w darparu ym mhob ysgol uwchradd ar yr ynys. Darperir cyrsiau rhithwir yn y lle cyntaf, ac yna mewn ysgolion o Fedi 2020 ymlaen, gan gadw at y canllawiau o ran cadw pellter cymdeithasol.

Roedd Gweithredu Dros Blant wedi parhau i roi cymorth i ofalwyr ifanc Ynys Môn drwy gwblhau asesiadau a darparu cymorth i’r grŵp hwn o blant. Yn 2019/20 derbyniodd cyfanswm o 117 o blant wasanaeth gan Gweithredu Dros Blant.

3. Aethom ati i barhau i sicrhau bod y gweithdrefnau cywir yn eu lle i ddiogelu plant a phobl ifanc yr ynys.

Cwblhawyd cyfanswm o 807 o Asesiadau Gofal a Chymorth yn 2019/20.

Ceir enghreifftiau ardderchog o asesiadau a welir mewn archwiliadau a gwblhawyd yn 2019/20. Roedd yr archwiliadau’n rhoi tystiolaeth o ran yr unigolyn a’r sylw a roddir iddo ynghyd ag anghenion cyfunol grŵp o sibliogiaid. Roedd yr archwiliadau hefyd yn amlygu rhai newidiadau a allai wella’r gwasanaeth. Mae hyn yn gadarnhaol ac yn ein helpu i adeiladu ar y gwasanaeth a ddarperir gennym i’n cleientiaid i’r dyfodol.

Mae'r model Cryfder ar y Cyd ('Strength Together') ddull rhyng-gynhyrchiol o gyflawni gwaith gyda rhieni mewn modd gwahanol, sy'n canolbwyntio ar gryfder a chanlyniadau. Mae'n newid sut y mae gweithwyr cymdeithasol yn cyd-gynhyrchu cynlluniau gofal/amddiffyn gyda theuluoedd, sut mae gweithwyr cymdeithasol yn llunio cynlluniau diogelwch a sut mae gweithwyr cymdeithasol yn ffurfio cynlluniau diogelwch gyda theuluoedd.

Ceir enghreifftiau o ymyrraeth effeithiol i leihau risg a hybu lles. Ceir enghreifftiau o achosion o blant ifanc y mae eu hachosion wedi'u huwchgysylltu'n gyflym pan fo pryderon neu fethiant i greu unrhyw newid, sy'n golygu bod y plant bellach yn ffynnu yn eu lleoliadau. Dengys data perfformiad y bu lefel yr ailgofrestriadau yn ystod y flwyddyn yn isel: a'r amser cyfartalog y mae enw plentyn ar y gofrestr Amddiffyn Plant yw 224 diwrnod, o gymharu â'r targed o 270 diwrnod, sy'n dda.

4. Mae'r Cyngor yn parhau i fod yn bartner yng Ngwasanaethau Mabwysiadu Gogledd Cymru (NWAS) a chymerodd ran yn y gwaith i gynyddu nifer y rhieni sy'n mabwysiadu a recriwtiwyd ledled Gogledd Cymru yn ystod 2019/20. Ceir niferoedd cynyddol o blant yng ngofal awdurdodau lleol nad ydynt yn gallu dychwelyd i'w teuluoedd genedigol. Mae ar y plant hyn bellach angen teuluoedd parhaol a chariadus, sy'n gallu darparu sefydlogrwydd a'r cyfle iddynt ffynnu a chyflawni eu potensial yn llawn.

Mae nifer yr ymholiadau ynghylch mabwysiadu wedi lleihau ers COVID-19, gyda 12 Ymholiad Cychwynnol yn cael eu derbyn ar draws Gogledd Cymru yn Ebrill 2020, o gymharu â 21 yn 2019/20. Nid yw'r gostyngiad mewn ymholiadau'n unigryw i NWAS, ac mae'r Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol a Llywodraeth Cymru'n ymwybodol o'r sefyllfa a'r effaith a gaiff Covid-19.

Mae ymgyrchoedd marchnata a recriwtio oedd wedi'u cynllunio, fyddai'n targedu gwyliau bwyd, yr Eisteddfod, Sioe Amaethyddol Ynys Môn ac ati, wedi'u canslo o ganlyniad i Covid-19. Mae gweithgareddau marchnata a recriwtio yn cael eu cyflenwi o bell trwy lwyfannau cyfryngau cymdeithasol fel Facebook, Twitter, ynghyd â datblygu Podlediadau gyda chymorth 'Cowshed'.

Mae Panelau Rhithwir yn fodd newydd o gynnal panelau, gyda Phanel Gwynedd ac Ynys Môn yn cynnal panel rhithwir ym mis Ebrill a Mai 2020. Roedd llawer i'w ddysgu am y modd hwn o weithio, ac er eu bod wedi cymryd mwy o amser i'w cwblhau, maent wedi gweithio'n dda. Mae'r gwersi a ddysgwyd wedi cael rhannu, ac yn cael eu rhannu â chadeiryddion y panelau eraill, ynghyd ag ymgyngorwyr y panel ar draws y gwasanaeth.

Mae gweithwyr cymdeithasol yn ymroddedig iawn i symud plant ymlaen i'w lleoliadau mabwysiadu, lle mae'n ddiogel i wneud hynny, a thrwy eu hymroddiad a gwaith caled maent yn sicrhau nad oes unrhyw oedi pellach i'r plentyn, lle gellir osgoi hyn.

5. Nodau craidd y Tîm Teuluoedd Gwydn yw Atal, Dychwelyd, Lleihau ac Adolygu; Atal plant rhag Derbyn Gofal pan nad oes angen (ymyrraeth 'trothwy gofal'), dychwelyd plant adref yn ystod yr 8 wythnos gyntaf o ofal, a gweithio gyda theuluoedd a nodwyd ar gyfer ailuno eu plant o ofal, lleihau natur y llety/gofal a fynnir o ran Plant sy'n Derbyn Gofal (e.e. o ofal preswyl i ofal maeth, i'r teulu, ymlaen tuag at ddiddymu'r gofal) ynghyd ag adolygu dychwelyd plant yn ddiogel o ofal hirdymor.

Yn aml, bu gan y teuluoedd y bu'r tîm yn gweithio gyda hwy dros y flwyddyn ddiwethaf broblemau o ran esgeulustod, plant wedi'u dieithrio oddi wrth eu rhieni neu wrthdaro rhwng rhieni, amodau gwael yn y cartref, cam-drin corfforol, cam-drin domestig, defnyddio sylweddau niweidiol, iechyd meddwl gwael, problemau o ran perthnasau, lefelau uchel o wrthdaro rhwng rhieni-plant (yn enwedig lle mae plant yn eu harddegau o fewn y cartref), trawma cymhleth a achosir gan ddigwyddiadau bywyd niweidiol (a brofir gan blant, ac yn hanesyddol o ganlyniad i ddigwyddiadau bywyd trawmatig y rhieni eu hunain sy'n effeithio eu sgiliau/dull rhiantu).

Yn ystod y flwyddyn, bu plant a theuluoedd yn cymryd rhan mewn ymyrraeth ddwys ac yn rhan o achosion penodol, Cynadleddau Grŵp Teulu, Rhaglenni Rhiantu a Hyfforddiant Therapiwtig.

Mae'r tîm hefyd wedi cyflenwi hyfforddiant therapiwtig mewnol i weithwyr cymdeithasol, gweithwyr cefnogi, gofalwyr maeth, staff diogelu allweddol yn yr Adran Addysg, ynghyd â gweithwyr Teuluoedd yn Gyntaf. Cynigiwyd cyrsiau hyfforddi ar wahân ar destunau oedd yn mynd i'r afael ag ymlyniad (ffurfio, trawma ac adfer), Gwaith Stori Bywyd sy'n Ystyriol o Drawma, Gwydnwch (asesu ac ymyrraeth), ynghyd ag Asesu Gallu Rhieni i Newid.

6. Yn ystod 2019/20, roedd yr Awdurdod wedi recriwtio 7 Gofalwr Maeth ychwanegol oedd yn cynnig 13 o leoliadau maeth newydd i blant a phobl ifanc Ynys Môn.

Mae'r cynnydd o ran y pecyn gofal maeth wedi cael effaith gadarnhaol ar nifer y gofalwyr maeth, ac mae dewis llawer ehangach o leoliadau ar gael gennym i blant Ynys Môn erbyn hyn.

7. Rydym wedi llwyddo i gofrestru ein Cartref Clyd cyntaf gydag Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) yn ystod 2019/20. Ar hyn o bryd, rydym yn recriwtio ar gyfer y swyddi a byddwn yn rhoi cynlluniau hyfforddi manwl ar waith ar gyfer pob aelod staff fel bod modd agor yn ystod 2020/21.

Mae gennym eiddo un ystafell wely arall sy'n mynd trwy ei broses gofrestru, ac mae trydydd eiddo'n cael ei adnewyddu cyn gwneud cais am gofrestru.

Diogelwyd cyllid i ddarparu un eiddo a fydd yn darparu gofal i bobl ifanc anabl a chanddynt anghenion cymhleth, i'w galluogi i aros yn yr ardal leol yn hytrach na gorfod symud i leoliadau preswyl arbenigol y mae bob un ohonynt y tu allan i'r sir.

8. Agorwyd "fflat hyfforddi" yn Llangefni yn Ionawr 2020 i ddarparu lleoliad canolog a chartrefol i rai sy'n gadael gofal er mwyn rhoi cyfle iddynt gael y profiad o fyw'n annibynnol, ynghyd â dysgu a datblygu eu sgiliau er mwyn gallu byw'n annibynnol yn y dyfodol. Mae hyn yn ffurfio rhan o'u cynlluniau llwybr.

Ers iddo agor, mae 8 o bobl ifanc wedi aros yn y fflat am gyfnodau byr cyn dychwelyd i'w gofalwyr maeth.

Bu'r adborth a dderbyniwyd gennym ar gyfer y bobl ifanc yn gadarnhaol iawn, a dyma rai o'r sylwadau a dderbyniwyd:

"fflat lyfli, wedi mwynhau'r annibyniaeth"

"wedi mwynhau coginio i mi fy hun ac edrych am beth i'w brynu"

"ia, lle grêt"

"lle handi i ddysgu am goginio a chyllidebu a ballu"

Mae'r datblygiadau hyn yn allweddol i sicrhau bod ein pobl ifanc agored i niwed yn cael yr addysg a'r cyfleoedd priodol sydd ar gael iddynt ac yn eu galluogi i ddatblygu ac aeddfedu mewn amgylchedd diogel ac iach gyda'r rhwydwaith angenrheidiol o gefnogaeth. Gellir dangos hyn o'r astudiaeth achos ganlynol -

Astudiaeth Achos 1 –

Roedd merch yn ei harddegau ar goll o'i chartref ac roedd y mater yn nwylo'r Gwasanaethau Cymdeithasol. Dechreuodd y Gweithiwr Perthnasau Iach weithio gyda'r ferch i fynd i'r afael â'r materion oedd wrth wraidd ei hymddygiad dinistriol ac amhriodol.

Trwy ganfod y materion hyn, bu modd i'r Gweithiwr Perthnasau Iach ganfod camau, a gweithgareddau fyddai'n galluogi'r ferch i ganfod patrymau ymddygiadol a materion nad oeddynt yn iach. Ymhlith y gwaith a gyflawnwyd, gweithiwyd â grŵp o gyfoedion yn yr ysgol gan edrych ar faterion o ran cydsyniad a 'sextio'.

Gwnaed gwaith i fynd i'r afael â materion o ran perthnasau teuluol trwy fynychu cymorth cyfryngu i wella perthnasau a darparu bywyd cartref cefnogol. Atgyfeirwyd yr unigolyn hefyd at raglen 'Escape' a 'Parallel Lines' a fyddai'n hybu ymwybyddiaeth, yn gwella hunan-barch, gan alluogi'r ferch i ffurfio perthnasau iach a diogel a lleihau achosion o gam-fanteisio'n rhywiol ar blant.

Y prif nod ac amcan o ran y canlyniad ar gyfer yr unigolyn dan sylw oedd canfod beth oedd natur perthynas iach, deall beth oedd ystyr cydsynio, gan olygu y byddai ganddi ddealltwriaeth o ganlyniadau ymddygiad amhriodol ynghyd â beth oedd treisio ac ymosod yn rhywiol.

Roedd y ferch yn gallu gweld ac adnabod y gwahaniaeth rhwng perthynas iach ac un amhriodol.

Fe'i galluogwyd i gadw ei hun yn ddiogel, i'w gwneud yn fwy gwydn yn erbyn patrymau perthnasau negyddol yn y dyfodol trwy'r modd yr oedd yr ymyrraeth gynnar hon wedi'i grymuso.

Dywedodd y ferch ei bod wir wedi mwynhau'r gwaith grŵp ac yn teimlo y dylai pawb gael sesiwn gwaith grŵp gyda chyfoedion, gan y teimlodd fod hyn yn rhan annatod o'i dealltwriaeth o beth oedd perthynas iach, beth oedd cydsyniad yn ei olygu a beth oedd ymddygiad priodol.

Astudiaeth Achos 2 –

Cyfeiriwyd Bob at y Cydlynnydd Asedau Lleol (LAC) gan ffrind.

Cynhaliwyd ein cyfarfod cyntaf yn ei gartref. Yn ystod ein sgwrs, siaradodd am ei wraig, a sut yr oedd wedi gofalu amdani hyd nes y bu farw. Dywedodd ei fod yn unig iawn, heb unrhyw un i droi ato, ac nid oedd ganddo unrhyw ffrindiau neu aelodau teulu'n byw yn lleol, roeddynt yn byw mewn rhannau eraill o'r DU.

Ers symud i mewn pum mlynedd yn ôl, roedd o a'i wraig wedi profi ymddygiad gwrthgymdeithasol gan y plant lleol, byddent yn taflu ceir at ei gar, yn cerdded allan o flaen y car, yn canu cloch y drws, yn rhoi eu dwylo trwy'r ffenestri i geisio gafael mewn pethau, digwyddodd hyn yn arbennig pan oedd ei wraig yn ei gwely'n sâl. Profodd Bob hefyd gam-drin geiriol pan aeth i siarad hefo'r rhieni am ymddygiad eu plant tuag ato ef a'i wraig. Rhoddwyd gwybod i'r Heddlu a'r landlordiaid am yr ymddygiad gwrthgymdeithasol hwn.

Ym Mawrth 2018, roedd Bob yn dechrau mynegi a hoelio sylw ar drawma'r misoedd blaenorol, colli ei wraig, dioddef trosedd a chael ei wneud yn gyfranogwr mewn asesiad iechyd meddwl nad oedd yn

ei groesawu. Gyda'n gilydd, aethom ati i flaenoriaethu sut yr oedd Bob eisiau rheoli a delio gyda'r hyn a ystyriodd yn ddigwyddiadau trawmatig.

Aethom i gysylltiad â'i feddyg teulu oedd wedi sicrhau bod Bob yn gwybod pa feddyginiaeth yr oedd i fod i'w chymryd, a chefnogwyd Bob gennym i fynychu sesiynau cwnsela CRUSE i rai mewn profedigaeth, dros gyfnod o 6 wythnos. Cynigiwyd cymorth a chyngor gyda materion ariannol i Bob hefyd.

Yn Ebrill 2018, cyflwynwyd Bob gennym i'r prosiect Sied Dynion/'Men's Shed'. Trobwynt i Bob oedd pan gafodd ei gyfeillio â ffrind, oedd hefyd wedi cael profedigaeth yn ddiweddar. Byddai'r ddau'n cyfarfod yn y sied y rhan fwyaf o ddyddiau, i wneud pa waith bynnag oedd ei angen, hel sbwriel, codi gwelyau uchel a chreu bwrdd adar oedd yn golygu gwaith cymhleth.

Yn weddol fuan ar ôl hynny, cyflwynwyd Bob i wirfoddolwyr a chleientiaid y clwb cinio lleol. Fe gyflwynwyd Bob hefyd i ddyn lleol oedd yn gallu helpu i osod system ddiogelwch cartref, oedd yn sicrhau y byddai ei gartref yn cael ei fonitro gan Deledu Cylch Cyfyng 24 awr y dydd.

O fewn tri mis, mynychodd Bob ddau grŵp cymunedol – Clwb Cinio a'r Sied Dynion. Mae o wrthi bellach yn datblygu hen sgiliau gyda dynion eraill ac yn helpu eraill i ddysgu.

Naw mis yn ddiweddarach, mae gorbryder Bob wedi lleihau'n sylweddol, ac nid oes arno angen y cyswllt dwys gyda'r LAC mwyach. Fodd bynnag, rydym yn cadw mewn cysylltiad yn wythnosol trwy'r Sied Dynion a'r Clwb Cinio.

Mynychodd Bob gwrs TG i ddysgu sut i ddefnyddio Skype a Facebook a sut i siopa ar y rhyngwrdd, ac mae bellach mewn cysylltiad â'i deulu yn Japan a Swydd Efrog.

Rhoddodd Bob ei ganiatâd i ni adrodd ei stori, fel y dywedodd - "gorau yn y byd po fwyaf o bobl sy'n gwybod beth fues i drwyddo". "Efallai y gwnaiff pobl dreulio mwy o amser wedyn yn gwranddo ac yn deall beth mae pobl yn mynd trwyddo pan maen nhw'n teimlo mor ynysig ac unig ar ôl colli rhywun agos". "Heb gymorth y LAC, dydw i wir ddim yn gwybod yn lle byddwn i heddiw".

Dangosyddion Perfformiad a Dadansoddiad

Amcan 2 - Cefnogi oedolion a theuluoedd bregus er mwyn eu cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosibl	CAMG	Tuedd	Canlyniad	Targed	2018/19
19) Cyfradd y bobl a gedwir yn yr ysbyty wrth aros am ofal cymdeithasol fesul 1,000 o'r boblogaeth 75+ oed	Coch / Red	↑	6.88	3	7.78
20) Canran yr ymholiadau ynghylch amddiffyn oedolion a gwblhawyd o fewn terfynau amser statudol	Gwyrdd / Green	↑	91.30%	90%	90.91%
21) Canran yr oedolion a gwblhaodd gyfnod ailalluogi ac sydd â pheycyn gofal a chymorth llai o faint chwe mis yn ddiweddarach	Gwyrdd / Green	↑	50%	35%	30.87%
22) Canran yr oedolion a gwblhaodd gyfnod ailalluogi ac nad oes ganddynt becyn gofal a chymorth 6 mis yn ddiweddarach	Gwyrdd / Green	↑	63.08%	62%	62.84%
23) Cyfradd y bobl hŷn (65 mlwydd oed neu hŷn) y mae'r awdurdod yn eu cefnogi mewn cartrefi gofal fesul 1,000 o'r boblogaeth 65 oed neu hŷn ar 31 Mawrth	Gwyrdd / Green	↑	17.57	19	17.35
24) Canran y rhai sy'n ofalwyr i oedolion a ofynnodd am asesiad neu adolygiad ac a gafodd asesiad neu adolygiad iddyn nhw eu hunain yn ystod y flwyddyn	Gwyrdd / Green	↑	98.00%	93%	93.30%

25) Canran yr asesiadau plant a gwblhawyd o fewn amser	Melyn / Yellow	↓	89.62%	90%	86.17%
26) Canran y plant mewn gofal y bu'n rhaid iddynt symud 3 gwaith neu fwy	Gwyrdd / Green	↑	8.39%	2.50%	9.52%
27) Canran y cyfeiriadau o blant sy'n cael eu hail-gyfeirio o fewn 12 mis	Melyn / Yellow	↓	12.75%	10%	16.96%
28) Cyfanswm yr amseroedd (mewn diwrnodau) a dreuliodd pob plentyn ar y CPR os cafodd ei dynnu oddi ar y CPR yn ystod y flwyddyn	Gwyrdd / Green	↑	224	270	241
29) Canran y cyfeiriadau yn ystod y flwyddyn lle caiff penderfyniad ei wneud o fewn 1 diwrnod gwaith	Gwyrdd / Green	→	98.88%	95%	98%
30) Canran yr ymweliadau statudol â phlant mewn gofal oedd i fod i ddigwydd yn ystod y flwyddyn, a gynhaliwyd yn unol â'r rheoliadau	Melyn / Yellow	→	86.30%	90%	86.17%
31) Canran y teuluoedd a ataliwyd yn llwyddiannus rhag mynd yn ddigartref	Gwyrdd / Green	↑	74.91%	60%	55.10%
32) Canran y teuluoedd (gyda plant) a ataliwyd yn llwyddiannus rhag mynd yn ddigartref	Gwyrdd / Green	N/A	77.91%	60%	-
33) Nifer y dyddiau calendr ar gyfartaledd a gymerwyd i ddarparu Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl	Gwyrdd / Green	↓	159.58	170	161.9
34) Penderfyniad wedi ei wneud ar Achosion Digartrefedd o fewn 56 diwrnod (blynyddol)		N/A		-	-
35) Nifer cyfartalog y dyddiau calendr a gymerwyd i osod unedau llety sy'n rhai y mae modd eu gosod (ac eithrio Eiddo Anodd eu Gosod)	Melyn / Yellow	↑	21.9	21	-
36) Gwasanaethau landlordiaid: Canran y rhent wedi'i golli o ganlyniad i eiddo fod yn wag	Coch / Red	↑	1.42%	1.15%	1.30%

Mae'r dangosyddion yn yr amcan hwn wedi perfformio'n gymharol dda yn erbyn eu targedau am y flwyddyn, ac eithrio 2 ddangosydd a oedd yn goch. Roedd 62.5% o'r dangosyddion uwchlaw'r targed, roedd 25% o'r dangosyddion o fewn 5% o'u targedau ac roedd yr 12.5% oedd yn weddill yn goch yn erbyn eu targedau.

Mae'r dangosyddion o fewn y Gwasanaeth Plant a Theuluoedd (dangosyddion 25 - 30) oll wedi perfformio'n dda yn erbyn eu targedau am y flwyddyn, ac maent uwchlaw'r targed neu o fewn 5% i'r targed. Mae'r gwaith da yn y gwasanaeth yn parhau wedi'r arolwg cadarnhaol gan yr AGC yn 2018.

Roedd y ddau ddangosydd a oedd yn goch yn erbyn eu targedau yn dod o'r Gwasanaethau Oedolion a'r Gwasanaethau Tai. Tra bo'r perfformiad yn siomedig yn y ddau ddangosydd yma, rydym wedi bod yn rheoli'r perfformiad trwy gydol y flwyddyn fel rhan o'r adroddiad Monitro Cerdyn Sgorio.

O ran cyfradd y bobl a gedwir yn yr Ysbyty wrth ddisgwyl am ofal cymdeithasol fesul 1,000 o'r boblogaeth 75+, gwelwyd gwelliant ar berfformiad 2018/19, fodd bynnag, roedd yn is na'r targed heriol a osodwyd ddechrau'r flwyddyn. Daeth ein heriau o ran perfformiad yng nghyswllt ail-alluogi yn gliriach ers i ni weithredu ein cytundebau gofal cartref yn ôl ardaloedd. At ei gilydd, mae'r cytundebau hynny'n rhoi cymorth i ryddhau pobl yn gyflym pan fo ganddynt becynnau sefydledig yn eu lle. Fodd bynnag, oherwydd y pwysau i sicrhau ein bod yn rhoi darpariaeth ail-alluogi i bawb sy'n newydd i'r gwasanaethau, rydym bellach yn ei chael yn anodd i sicrhau capasiti digonol. I fynd i'r afael â hyn, rydym yn anelu i sicrhau bod y rheiny sy'n cael darpariaeth ail-alluogi wir angen hynny, ac rydym yn diwygio'r meini prawf cymhwyster, ac yn sicrhau bod ein gwasanaeth yn gweithio i symud unigolion pan fo'r cyfnod ail-alluogi'n dod i ben, a hynny ar yr adeg iawn.

Mae capasiti i roi cymorth i unigolion EMI (henoed bregus eu meddwl) yn y sector preswyl a nyrso wedi cyfrannu at y darlun cyffredinol hwn hefyd.

Byddwn yn parhau i gryfhau ein partneriaeth â BIPBC er mwyn hwyluso camau i ryddhau unigolion yn rhwydd o bob ysbyty, gyda sylw arbennig ar ein Hysbytai Cymunedol. Hefyd, byddwn yn adolygu ein prosesau mewnol drwy gael cyfarfodydd wythnosol gyda'n darparwr ail-alluogi, i sicrhau bod unigolion yn cael eu rhyddhau o bob ysbyty mewn modd amserol. Bydd gweithredu Timau Adnoddau Cymunedol yn llawn yn diogelu mewnbyn gan aelodau tîm amlddisgyblaethol ynghyd â phroses fonitro symlach, a bydd yn defnyddio adnoddau yn fwy gofalus. Yn ogystal, mae tendro'r ddarpariaeth ofal cartref wedi diogelu ymateb cadarn ac amserol tuag at ryddhau unigolion o'r ysbyty, ac o ran unigolion sy'n symud allan o ddarpariaeth ail-alluogi sydd angen gofal a chymorth parhaus.

Roedd yr ail ddangosydd, sef canran y rhent a gollwyd o ganlyniad i eiddo gwag, yn uniongyrchol gysylltiedig â nifer gyfartalog y diwrnodau calendr ar gyfer gosod unedau llety sydd ar gael i'w gosod, oedd wedi dechrau'r flwyddyn yn is na'r targed cyn gwella fel yr aeth y flwyddyn yn ei blaen. Fe gafodd perfformiad gwael y dangosydd hwnnw yn Chwarter 1 effaith ar y dangosydd hwn, ac ni fu'n bosib adfachu cymaint ag y gobeithiwyd. Gan edrych ymlaen, byddwn yn parhau i weithredu proses syml newydd a ganfuwyd yn ystod y flwyddyn i wella perfformiad y dangosydd hwn ar gyfer y flwyddyn nesaf, er bydd effaith y pandemig presennol yn effeithio'r dangosydd hwn.

Er bod y gwaith a wnaed a'r perfformiad yn dda yn ystod y flwyddyn, mae'n deg dweud y bydd heriau llawer mwy i'n gwasanaethau a'r sector yn ystod 2020/21. Disgwyliwn alw uwch am ein gwasanaethau oedolion hŷn yn enwedig dros gyfnod y gaeaf, oherwydd y cynnydd mewn salwch ac anafiadau sy'n gysylltiedig â'r tywydd, yn ogystal ag ymateb i unrhyw achosion o coronafeirws.

Roedd recriwtio a chadw staff yn bryder arbennig yn ystod y don coronafeirws gyntaf ac mae heriau o hyd i recriwtio staff i'r sector gofal yn bennaf oherwydd ofn ac effaith coronafeirws. Gallai hyn ar ben y cynnydd yn y galw a ddisgwyli'r yn ystod y gaeaf roi pwysau ar sector gofal sydd eisoes yn fregus.

Rydym yn debygol o weld cynnydd yn lefel y gofal a'r gefnogaeth sydd eu hangen yn y gymuned am ddau brif reswm. Y cyntaf ddim yn gysylltiedig â choronafeirws, fel cleifion yn cael eu rhyddhau'n gyflymach o'r ysbyty ag anghenion cymorth uwch, ac unigolion sydd ag ôl-groniad mewn salwch nad yw'n gysylltiedig ag coronafeirws, fel cyflyrau cronig a methu â diagnosio salwch difrifol. Mae'r ail yn gysylltiedig â choronafeirws lle gall rhai sydd eisoes wedi gwella o goronafeirws dal hefo effeithiau tymor hir ar eu hiechyd.

Disgwyliwn wrth i ysgolion ddechrau gweld dosbarthiadau'n hunan-ynysu, y bydd hyn yn cael effaith negyddol ar weithio gyda rhai o'n plant a'n teuluoedd mwyaf bregus. Fodd bynnag, byddwn yn parhau i ddilyn dulliau amgen ar gyfer sicrhau diogelwch a lles ein plant a'n teuluoedd sydd mwyaf bregus.

Mae lefel yr atgyfeiriadau i'r Gwasanaeth Plant a Theuluoedd wedi cynyddu yn ystod y flwyddyn ac yn enwedig o ran cam-drin ddomestig, a gallai ail don weld mwy o niwed a mwy o atgyfeiriadau. Heb os, bydd hyn yn arwain at yr angen am fwy o adnoddau a chefnogaeth i'r unigolion hynny.

Yr hyn sy'n amlwg fodd bynnag yw bod gennym y staff gyda'r offer a'r galluoedd i berfformio ac ymateb i'r her, yn ogystal â'r gefnogaeth sy'n ofynnol iddynt barhau i weithio'n dda yn yr amseroedd heriol hyn.

Amcan 3: Gweithio gyda'n cymunedau er mwyn sicrhau eu bod yn gallu ymdopi'n effeithiol â newid a datblygiadau tra'n gwarchod ein hamgylchedd naturiol

Datblygu a Hyrwyddo

Yr hyn rydym wedi'i wneud

1. Buom yn gweithio tuag at gynyddu nifer y twristiaid sy'n ymweld â'r ynys yn ystod 2019-20 trwy ymdrechu i gynyddu ein presenoldeb digidol. Mae gennym bellach 27,000 o ddilynwyr ar draws y sianelau cyfryngau cymdeithasol.

Yn ystod 2019, canolbwyntiwyd ein hymgyrch ar 'Flwyddyn Darganfod' Cymru gyfan, a llwyddwyd i gael 300,000 o ymwelwyr unigryw yn ymweld â gwefan Croeso Môn.

Bydd 2020 yn canolbwyntio ar y 'Flwyddyn Awyr Agored' a rhoesom gymorth i Croeso Cymru hyrwyddo hyn cyn y cyfnod clo.

Yn ystod cyfnod y pandemig o Fawrth i Fehefin, hoeliwyd ein hymdrechion ar sicrhau bod ymwelwyr yn gwybod bod Ynys Môn ar gau i dwristiaeth ac y byddem yn eu croesawu'n ôl unwaith y byddai'n ddiogel i wneud hynny. Rydym wedi ailgychwyn ein neges o ran hyrwyddo twristiaeth Ynys Môn gyda'r thema 'Ailddarganfod Ynys Môn yn Ddiogel'. Bydd yr hymgyrch hon yn canolbwyntio ar y negeseuon a ganlyn:

- Os yw rhywle'n edrych yn brysur, dewch yn ôl pan fydd yn dawelach ac yn fwy diogel;
 - Parchwch eraill ar yr arfordir, mewn siopau ac yn ein cymunedau;
 - Arhoswch ar y llwybrau troed a'r llwybrau ceffylau;
 - Defnyddiwch feysydd a manau parcio yn hytrach na thir preifat;
 - Parchwch y tywydd a'r llanw – paratowch yn drylwyr;
 - Ymchwiliwch, cysylltwch ac archebwch gyfleusterau a busnesau ymlaen llaw;
 - Ewch â'ch sbwriel adref; a
 - Diogelwch eich hun, preswylwyr ac ymwelwyr eraill – dilynwch y canllawiau bob amser.
2. Penodwyd ymgynghorwyr i ymgymryd ag adolygiad o'r Cynllun Rheoli Cyrchfan (CRhC) cyfredol cyn dechrau paratoi'r Cynllun Rheol Cyrchfan newydd ar gyfer y cyfnod 2020-2024. Roedd y gwaith hwn i fod i gael ei gwblhau ym Mawrth 2020, fodd bynnag, mae'r pandemig presennol wedi gohirio'r darn pwysig hwn o waith.
 3. Croesawyd 36 o Longau Mordeithio i Borthladd Caergybi yn ystod 2019, gyda chyfanswm o 21,699 o deithwyr. Ni fu modd i ddwy long ddocio oherwydd y tywydd garw ar y diwrnod.

Roedd digwyddiadau a gynhaliwyd yn 2019 i gefnogi dyfodiad y llongau mordeithio yn cynnwys agor Eglwys Cybi Sant yng Nghaergybi, gyda pherfformiadau gan gân lleol yn yr Eglwys. Crëwyd arwyddion newydd ar y palmentydd i helpu i hyrwyddo gweithgareddau yng nghanol y dref a chorau (rhoddwyd baneri i'r Eglwys), a rhoddwyd cardiau post, io-ios a beiros i'r teithwyr fel rhywbeth i gofio'r ymweliad.

Darparwyd mapiau o Gaergybi a chynlluniau lleoliad i deithwyr, yn ogystal â phamffledi gwybodaeth i dwristiaid, naill ai ar fyrddau'r llongau neu ar y lanfa. Rydym hefyd yn cefnogi'r gweithgaredd yng nghyswllt Trê'n Bach Caergybi sy'n teithio trwy Gaergybi.

4. Amcan arall yr ydym wedi bod yn gweithio tuag ato yn ystod y flwyddyn oedd parhau i weithio tuag at gyfradd ailgylchu o 70% neu fwy ar gyfer yr holl wastraff cartref erbyn 2025. Cymeryd camau yn ystod y flwyddyn ac rydym wedi bod yn gweithio gyda phedwar awdurdod lleol arall yn sefydlu ffatri ailgylchu gwastraff newydd, Parc Adfer.

Dechreuodd Prosiect Trin Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru (PTGGGC) ar gyfnod newydd yn ystod 2019/20 gan y daeth cyfleuster trin gwastraff Parc Adfer yn weithredol.

Dechreuwyd y gwaith o anfon gwastraff o'r 5 awdurdod sy'n bartneriaid ar 27 Awst 2019, fel y dechreuodd y cyfnod comisiynu, a daeth y safle'n llawn weithredol ar 20 Rhagfyr 2019.

Pan gyrhaeddwyd y targed o 70% yn 2017/2018 roedd yn gyflawniad ffantastig, o ystyried mai'r targed ar gyfer y ganran hon oedd 2025. Fodd bynnag, yn ystod y 2 flynedd ddiwethaf, mae'r ffigur wedi gostwng i bwynt lle mae bellach o dan 70% (2019-2020 = 67.23%).

Y prif reswm dros y cwmp oedd ein bod wedi newid ein contractwyr gwaredu gwastraff i Parc Adfer. Yn hanesyddol, byddai deunydd yn mynd trwy broses o'r enw Sortio Gwastraff Ymlaen Llaw/ 'Up-front Waste Sorting'. Roedd hyn yn cynnwys achub unrhyw ddeunydd o'r bin du neu wastraff canolfan ailgylchu oedd yn ailgylchadwy cyn anfon gweddill y gwastraff i'w losgi. Yn dilyn y broses hon, anfonwyd y gwastraff i Andusia yn Sweden i'w losgi. Dangosodd dadansoddiad o beth mae hyn yn ei olygu'n ymarferol bod gennym tua 140 tunnell o wastraff bin du oedd wedi'i achub ar gyfer ei ailgylchu cyn anfon y gweddill i'w losgi bob mis (hyd at 1,500 tunnell y flwyddyn). Ar gyfartaledd, roedd 11.15% o wastraff bin du yn cael ei achub bob mis ar gyfer ei ailgylchu.

Nid yw Parc Adfer yn gweithredu proses sortio gwastraff ymlaen llaw, sydd mewn gwirionedd yn golygu bod llai yn cael ei ailgylchu'n gyffredinol. Fodd bynnag, mae faint o ludw a metelau sy'n cael eu hadfer ar waelod y llogswr yn uwch ar gyfartaledd ar ôl prosesu. Mae popeth sy'n mynd trwy Parc Adfer bellach yn cael ei anfon i'w losgi, sydd yna'n cael ei droi'n ynni i roi tanwydd i hyd at 30,000 o gartrefi yng Ngogledd Cymru bob blwyddyn, ac yn helpu gyda'r datgarboneiddio.

Ymdrechwn unwaith eto i gynyddu ein lefelau ailgylchu dros y blynyddoedd i ddod, er y rhagwelir, o ganlyniad i'r pandemig coronafeirws presennol, y bydd yn eithriadol o anodd i gynnal y perfformiad uchel a gyflawnwyd yn hanesyddol, ac er y datblygir cynlluniau i sicrhau ein bod yn cyflawni'r targed statudol o 70% erbyn 2024/25.

5. Fe gafodd rhaglen o waith i leihau'r defnydd o ynni yn ein hadeiladau, sydd â lefel uchel o ddefnydd, ei chreu a'i chyflwyno i Salix Finance am gyllid i gefnogi cronfa gyfalaf o £250,000.

Diogelwyd £2.1m mewn cyllid ar gyfer y prosiect a dechreuodd y rhaglen waith yn Hydref 2019, gyda'r gwaith i fod i gael ei gwblhau ym Medi 2020.

Fe gafodd y gwaith ei atal ym mis Mawrth o ganlyniad i'r Coronafeirws ac fe ailddechreuodd y gwaith ym Mehefin 2020. Disgwylir erbyn hyn y bydd y gwaith yn cael ei gwblhau erbyn Tachwedd 2020.

Mae astudiaeth ddichonoldeb cam 2 ar waith ar hyn o bryd gyda golwg ar gyflwyno cais pellach am gyllid yn Hydref 2020.

6. Ar gyfer 2019-20, aethom ati i weithio gydag eraill i helpu i baratoi a datblygu'r arlwy fwyaf priodol ar gyfer Gemau'r Ynys yn 2025. Yn y flwyddyn rydym wedi cefnogi gwaith Pwyllgor Gemau Ynysoedd Ynys Môn, roedd hyn yn cynnwys cwrdd â Chymdeithasau Gemau'r Ynys '

Cynrychiolwyr. Rhoddwyd cefnogaeth hefyd i dwrnament pêl-droed llwyddiannus Gemau'r Ynys, a gynhaliwyd ar Ynys Môn yn ystod Haf 2019.

7. Cwblhawyd cynlluniau lliniaru llifogydd ym Miwmares, Pentraeth a Llansadwrn yn ystod y flwyddyn. Gwariwyd cyfanswm o £2.8M o'r gyllideb gyfalaf ar y prosiectau yn 2019/20.

Dyfarnwyd arian grant gan Lywodraeth Cymru yn ystod y flwyddyn i gynnal gwaith dylunio a datblygu Cynlluniau Lliniaru Llifogydd yn y Fali, Porthaethwy a Llanfairpwll. Mae gwaith Dylunio a Datblygu yn parhau ar gyfer y Cynlluniau Arfordirol yn Nhraeth Coch a Brynsiencyn i fynd i'r afael â risgiau llifogydd arfordirol o ganlyniad i newid hinsawdd.

8. Roeddem wedi parhau i sefyll yn erbyn 'sbwriel o'r awyr' yn ystod y flwyddyn, fel yr oedd llawer o sbwriel ar ffurf balŵns a llusernau awyr yn difetha ein llwybr arfordirol trawiadol. Bu 'Cyfeillion Llwybr Arfordir Ynys Môn' (CLIAM) yn brysur unwaith eto eleni yn glanhau gweddillion balŵns a llusernau awyr ar y Llwybr Arfordir ac o'i gwmpas.

Fel y Deilydd Portffolio ar gyfer Prosiectau Mawr a Datblygu'r Economi, mae'r Cynghorydd Carwyn Jones yn gyfrifol am weithgareddau Twristiaeth, Cefn Gwlad ac Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol (AHNE) y Cyngor.

Dywedodd y Cyng. Jones, "Gwyddom y gall llusernau awyr a balŵns fod yn rhan boblogaidd o ddathliadau, ond mae 'sbwriel o'r awyr' yn broblem go iawn. Rydym yn annog y cyhoedd a busnesau i feddwl ddwywaith cyn rhyddhau balŵns a llusernau i'r awyr.

Unwaith mae'r balŵns a'r llusernau'n cyrraedd y ddaear, maent yn creu risg difrifol a pheryglus i fywyd gwyllt ac anifeiliaid. Mae balŵns yn enwedig yn cael eu camgymryd am fwyd gan lawer o rywogaethau bywyd gwyllt. Yn anffodus, unwaith mae balŵns wedi cael eu bwyta, gallant rwystro systemau treulio a gwneud i anifeiliaid lwg. Gall anifeiliaid fynd yn sownd yn y llinynnau ar falŵns hefyd, a chael eu trapio."

"Mae ein hynys yn gartref i'r Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol (AHNE) fwyaf yng Nghymru, felly mae'n hanfodol ein bod yn ei chadw'n lân ac yn rhydd o sbwriel."

Ychwanegodd y Deilydd Portffolio Eiddo a Rheoli Gwastraff, y Cynghorydd Bob Parry,

"Cyn gynted ag y mae'r balŵns a'r llusernau hyn yn cyrraedd y ddaear, maent yn creu bygythiad sylweddol i'r amgylchedd a bywyd gwyllt. Rydym eisiau codi ymwybyddiaeth ymhellach o'r broblem sbwriel hon."

"Mae Ynys Môn y lle hardd, a rhaid i ni i gyd weithio gyda'n gilydd i gynnal ei henw da fel ynys naturiol a glân."

Mae tîm Cefn Gwlad ac AHNE Ynys Môn hefyd yn annog busnesau i ailystyried defnyddio balŵns yn eu digwyddiadau, ac i ystyried eu heffaith hirdymor bosib ar yr amgylchedd a bywyd gwyllt.

Helpodd peiriannau bagiau gwastraff cŵn newydd i fynd i'r afael â baeddu cŵn a'i leihau mewn cymunedau ledled Ynys Môn yn ystod y flwyddyn. Yn ystod y 18 mis diwethaf, mae llawer o bentrefi lleol wedi elwa o'r peiriannau bagiau gwastraff cŵn, gyda Chynghorau Tref a Chymuned yn sylwi ar gwmpas sylweddol mewn baeddu cŵn. Hyd yn hyn mae'r fenter ar y cyd, rhwng Cyngor Ynys Môn, Adnoddau Naturiol Cymru, a sawl Cyngor Tref a Chymuned, wedi gweld 25 o ddosbarthwyr bagiau gwastraff cŵn yn frith o amgylch yr Ynys ac mae naw arall ar y ffordd.

Trawsnewid

Yr hyn rydym wedi'i wneud

1. Buom yn gweithio mewn Partneriaeth â Medrwn Môn i ddiogelu £116,000 gan Menter Môn a 'Y Gymdeithas', yr elusen annibynnol sydd newydd ei sefydlu sy'n cymryd drosodd o'r Ymddiriedolaeth Elusennol Ynys Môn, i ariannu dau Swyddog Cynllunio Lle rhan amser, ynghyd â chronfa allweddol i bob ward wneud cais iddi am gostau i'w helpu i gyflawni eu blaenoriaethau ar ôl cwblhau'r gwaith Mapio Asedau yn eu hardaloedd.

Fe gwblhawyd y gwaith mapio a sefydlwyd Cynghrair yn ward Twrcelyn. Sefydlwyd tair blaenoriaeth ynghyd ag is-grwpiau i weithio ar bob blaenoriaeth.

Fe gwblhawyd y gwaith mapio yn ward Aethwy, ac mae'r staff yn y broses o sefydlu Cynghrair yn yr ardal honno.

Mae'r gwaith mapio bron yn gyflawn yn wardiau Llifon a'r Canolbarth, a chynhaliwyd cyfarfodydd ychwanegol yn y ddwy ward gyda'r Prif Weithredwr a'r Dirprwy Brif Weithredwr er mwyn rhoi hwb i'r gwaith.

Rhosyr oedd yr olaf o'r ardaloedd i'w mapio, ac mae amserlenni ar gyfer casglu'r wybodaeth mewn gweithgareddau a chyfarfodydd yn y gymuned yn cael eu llunio er mwyn eu cwblhau erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.

2. Mabwysiadwyd y Strategaeth Iaith Gymraeg 2016-2021 gan y Cyngor Sir ar 27 Medi, 2016. Mae'r strategaeth hon yn amlinellu sut y bwriedir mynd ati i hybu'r Gymraeg ac i hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn ehangach o fewn yr ardal ac yn gosod targed ar gyfer cynyddu neu gynnal nifer y siaradwyr Cymraeg erbyn diwedd y cyfnod o 5 mlynedd dan sylw. Mae'r weledigaeth wedi'i osod erbyn Cyfrifiad 2021 i weld cynnydd yn y nifer sy'n siarad Cymraeg a bod y ganran yn codi i o leiaf 60.1% fel ag yr ydoedd yn 2001.

I gyflawni un o feysydd blaenoriaeth Strategaeth Iaith Gymraeg 2016-2021, mae'r Cyngor Sir wedi mabwysiadu dull graddol bwriadus o gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg o fewn gweinyddiaeth y Cyngor. Er mwyn gweithio tuag at y nod hwn, mae gwaith ar droed i weithio'n ddwys gyda gwasanaethau yn eu tro i sicrhau bod y gefnogaeth angenrheidiol mewn lle i gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg ar lafar ac yn ysgrifenedig.

Bellach, yn ystod pedwaredd blwyddyn y cynllun, mae'r Cyngor yn parhau i weithio'n ddwys gyda'r Gwasanaeth Tai, Hamdden a Gwarchod y Cyhoedd. Gobeithir y bydd y gwaith o ddarparu cefnogaeth ddwys yn cychwyn yn fuan gyda gwasanaeth newydd. Fel rhan o'r cynllun gweithredu, mae amrediad o hyfforddiant wedi'i ddarparu i gefnogi ac ysgogi staff megis ymwybyddiaeth iaith, cyrsiau sgiliau, cwrs ar dechnoleg iaith a chwrs ar sut i gynnal a chadeirio cyfarfodydd dwyieithog. Mae Pencampwyr Iaith y gwasanaethau'n rhagweithiol gyda'r gwaith o gefnogi ac ysgogi cydweithwyr i ddefnyddio'r Gymraeg. Mae rhai newidiadau staffio wedi bod gyda'r Pencampwyr ac mae hyn yn fuddiol i gael syniadau newydd ar gyfer hybu ac annog y defnydd o'r Gymraeg ar lefel ymarferol. Rhwng y 3 gwasanaeth ceir 31 o bencampwyr (5 yn Gwarchod y Cyhoedd, 8 yn Tai ac 18 yn Hamdden).

Mae mwy o wybodaeth ar gael yn ein Hadroddiad Blynyddol ar Safonau Iaith Cymru sydd ar gael ar ein gwefan.

Defnyddir cyllid Arfor gan Lywodraeth Cymru i ariannu datblygiad busnesau a'r Gymraeg ar ffurf grantiau i fusnesau ym Môn. Yn ystod 2019/20, cymeradwywyd cyfanswm o 14 grant ar

gyfer y Gymraeg mewn busnes, ynghyd â 11 o grantiau datblygu busnes. Dyfarnir rhagor o grantiau Arfor yn 2020/21.

3. Yn ein Dogfen Gyflawni Flynyddol gwnaethom nodi ein bod yn mynd i ddechrau'r broses o ail-dendro ein gwasanaethau casglu rheoli gwastraff. Ym Mehefin 2019, rhoddodd Pwyllgor Gwaith y Cyngor awdurdod ffurfiol i swyddogion gychwyn proses gaffael i ddyfarnu cytundeb newydd ar gyfer Gwasanaethau Casglu Gwastraff a Glanhau ar Ynys Môn o 1af Ebrill 2021, am gyfnod cychwynnol o 8 mlynedd. Cynhelir y broses gaffael yn ystod y chwarter gynta o 2020/21.

Yng Ngorffennaf 2020, cyhoeddwyd bod y cytundeb casglu gwastraff a glanhau hirdymor newydd wedi'i ddyfarnu i Biffa.

Bydd y cytundeb wyth mlynedd, gydag opsiwn i'w ymestyn, yn dechrau ar Ebrill 1af 2021. Mae'r cytundeb newydd yn werth £40m dros y cyfnod wyth mlynedd cychwynnol.

4. Mae'r gwasanaeth prydu ysgol a ddarperir gan Gyngor Sir Ynys Môn (CSYM) wedi'i allanoli ers blyneddau lawer, ac roedd hi'n amcan yn 2019/20 i brofi'r farchnad unwaith eto yn ystod y flwyddyn.

O ganlyniad i doriadau cyllideb a moderneiddio ysgolion, archwiliodd yr Awdurdod wahanol syniadau o ran y modd gorau o gyflenwi'r gwasanaeth, gan ystyried costau ac ansawdd.

Yn dilyn gwerthusiad o opsiynau yng Ngorffennaf 2019, cytunwyd y dylem barhau i allanoli ein gwasanaeth prydu ysgol i gontractwr arbenigol, yn hytrach na darparu'r gwasanaeth yn fewnol.

O ganlyniad i'r pandemig presennol, ac oherwydd y bu rhaid i ni ddyfarnu'r cytundeb ym Mehefin 2020 er mwyn i'r contractwr gael 3 mis i sefydlu cyn i'r cytundeb newydd ddod yn weithredol, roedd hyn bron yn amhosib oherwydd yr amgylchiadau anhysbys. Penderfynwyd gennym felly i ohirio'r broses gaffael a rhoi estyniad am flwyddyn arall i'r contractwr presennol, a fydd yn dod i ben ar 31ain Gorffennaf 2021.

Byddwn yn ailystyried caffael ar gyfer y cytundeb hwn unwaith y mae sefyllfa'r coronafeirws wedi gwella digon i'n caniatáu ni i gwblhau'r cytundeb hwn yn y modd mwyaf diogel bosib.

5. Cytunwyd yn y Ddogfen Gyflawni Flynyddol i baratoi rhaglen buddsoddi cyfalaf tymor hir i wella hyblygrwydd a apêl y Canolfannau Hamdden y Cyngor Sir. Mewn ymateb i hyn, fe gafodd Darpariaeth Hamdden sy'n Datblygu ar gyfer y Cynllun Cenedlaethau'r Dyfodol ei pharatoi a'i chymeradwyo gan y Pwyllgor Gwaith ym Mawrth 2020.

Y blaenoriaethau ar gyfer 2019/20 oedd cwblhau'r gwaith moderneiddio yn ystafelloedd ffitrwydd Plas Arthur, ynghyd â datblygu cae bach 3G newydd yng Nghanolfan Hamdden David Hughes. Cefnogwyd y ddau brosiect gan y cyllid grant o'r gronfa gydweithredu a'r gronfa Lle i Chwaraeon. Mae'r cae 3G wedi'i gwblhau erbyn hyn, ac mae moderneiddio ystafell ffitrwydd Plas Arthur hefyd wedi gorffen ar ôl cael ei ohirio gan Covid-19. Gwariwyd cyfanswm o £ 103k o'r gyllideb gyfalaf ar y ddau brosiect yn ystod y flwyddyn.

Bu gwaith cadarnhaol yn parhau yn ystod y flwyddyn o ran gwelliannau effeithiolrwydd ynni o fewn ein cyfleusterau hamdden.

6. Gwnaethom gynllunio yn y Ddogfen Gyflawni Flynyddol i symud yn agosach tuag at wireddu ein agenda ddigidol yn gyntaf yn 2019/20. Yn ystod y flwyddyn, gwnaed llawer o waith

gennym ar ddatblygu ein dulliau digidol o gyfathrebu â'n cwsmeriaid. Datblygwyd llawer o ffurflenni ar-lein i gymryd lle ein rhai papur sy'n rhoi mynediad i'n cwsmeriaid i'n gwasanaethau 24/7.

O ran bob cais am fynediad i ysgolion, bellach mae'n rhaid cwblhau'r prosesau derbyn trwy ddefnyddio'r ffurflenni ar-lein ar ein gwefan. Mae gwneud hyn wedi arbed llawer o oriau gwaith, ac wedi gwneud y broses yn fwy diogel na'r ffurflenni papur a ddefnyddiwyd yn flaenorol.

Daeth sianelau digidol yn fwy a mwy pwysig yn ystod y cyfnod clo fel y mae'r Cyngor wedi darparu mwy o wasanaethau ar-lein, ac mae hwn yn faes y byddwn yn parhau i'w ddatblygu i mewn i unrhyw gyfnod adfer a ymgymerir gennym. Mae'r datblygiadau o ran gallu talu am lawer o wasanaethau ar-lein wedi arwain at gasgliad gwell o daliadau gan breswylwyr ac yn osgoi'r llwyth gwaith gweinyddol trwm o orfod anfon bil ac yna mynd ar ôl y ddyled.

Enghraifft o sut yr ydym wedi manteisio ar ddulliau digidol fyddai ailagor ein cyfleusterau ailgylchu a'n llyfrgelloedd. Rhaid i ddefnyddwyr y canolfannau ailgylchu archebu slot ar-lein i ddechrau, i gael mynediad i'r safle, ac fe'u hysbysir am y gweithdrefnau cyn ymweld â'r safle. Gellir dweud yr un peth ar gyfer y gwasanaeth llyfrgelloedd, lle mae rhai llyfrgelloedd ar agor ar sail clicio a chasglu yn unig. Efallai na fyddai modd i'r cyfleusterau hyn agor heb y dulliau digidol a weithredwyd mewn ymateb uniongyrchol i'r pandemig.

Astudiaeth Achos 4

Mae Canolfan O'Toole yn dal i ddarparu eu holl gyngor a chymorth arferol ynghylch budd-daliadau, gyda cheisiadau'n cael eu gwneud dros y ffôn a chynghorwyr yn gweithio o adref. Maent yn derbyn llawer o alwadau am gymorth gyda banciau bwyd, Neges, ymholiadau ynghylch tai a rhent, ynghyd â cheisiadau am gymorth, a gall sgwrs gychwynnol arwain at wneud sawl math o atgyfeiriad.

Ffoniodd Mr X o Loegr Ganolfan O'Toole gan ei fod yn pryderu am ei fam, Mrs Y, sy'n byw ar ei phen ei hun ar Ynys Môn. Mae hi yn ei 60'au, a hithau wedi dioddef dwy strôc a gwaedlif ar yr ymennydd yn y 12 mis diwethaf, ac mae'n dioddef nam gwybyddol ers hynny, ac roedd Mr X yn poeni am ei diffyg ymwybyddiaeth o beryglon. Roedd mam Mrs Y, Mrs Z, sy'n byw mewn ardal arall ym Môn yn ei 80'au ac mae ganddi broblemau iechyd ond fel arfer yn mynd â Mrs Y i siopa. Mae hi bellach yn gorfod gwarchod ei hun ac yn methu helpu ei merch. Mae perthynas arall fel arfer yn paratoi pryddau i Mrs Y eu cynhesu, ond mae honno'n gorfod gwarchod ei hun yn ofalus iawn, ac yn hunanynysu oherwydd ei phartner paraplegig sydd â chyflyrau iechyd cymhleth ac felly'n methu helpu.

Yn dilyn galwad Mr X, cynhaliodd un o'n Cynghorwyr wiriad llawn o fudd-daliadau a gwnaeth hawliadau perthnasol i Mrs Y dros y ffôn. Daeth i'r amlwg o'r sgysiau gyda Mrs Y ei bod yn byw mewn cartref anaddas a bod ganddi lawer o anghenion o ran cymorth, felly fe'i hatgyfeiriwyd at y gwasanaeth Cymorth Tai a ffoniodd Mrs Y, a chwblhawyd ffurflen i'w chyflwyno i'w SPOA. Neilltuwyd Swyddog Cymorth Tai ar ei chyfer o ganlyniad i hynny. Atgyfeiriodd y Ganolfan Mrs Y i gael bwyd wedi'i ddanfon iddi'n rheolaidd gan y gwasanaeth Neges, ac roedd yn hapus iawn i'w dderbyn.

Cysylltwyd â Mrs Z hefyd, nain Mr X, i gynnal gwiriad budd-daliadau llawn dros y ffôn. Trwy wneud hyn, bu modd i ni ganfod bod ei hiechyd wedi dirywio'n sylweddol a bod ei hanghenion o ran gofal wedi cynyddu, felly bu modd i ni ei helpu i gwblhau cais am gael adolygu ei Lwfans Gweini, ddylai gael ei godi bellach i gyfradd uwch. Roedd problemau cynyddol Mr Z o ran symudedd wedi creu

problemau eraill, ac ar ôl trafod anawsterau Mrs Z a'r angen am gymorth ychwanegol, atgyfeiriwyd Mrs Z i'r Gwasanaeth Cymorth Tai hefyd, a gwblhaodd gais gyda hi.

Roedd Mr X yn falch ei fod wedi ein ffonio, ac mae'n hapus iawn gyda'r canlyniadau ar gyfer ei Fam a'i Nain.

Dangosyddion Perfformiad a Dadansoddiad

Amcan 3: Gweithio gyda'n cymunedau er mwyn sicrhau eu bod yn gallu ymdopi'n effeithiol â newid a datblygiadau tra'n gwarchod ein hamgylchedd naturiol	CAMG	Tuedd	Canlyniad	Targed	2018/19
37) Canran y strydoedd sy'n lân	Melyn / Yellow	Down	93.79%	95%	95.60%
38) Canran y gwastraff wedi'u aildddefnyddio, ailgylchu a chompostio	Melyn / Yellow	Up	67.26%	70%	69.86%
39) Nifer cyfartalog y dyddiau gwaith a gymerwyd i glirio digwyddiadau tipio anghyfreithlon	Gwyrdd / Green	Up	0.96	1	0.2
40) Cilogramau y gwastraff gweddilliol a eneradir fesul person	Gwyrdd / Green	Down	206.17kg	240kg	240kg
41) Canran yr holl geisiadau cynllunio a benderfynwyd mewn pryd	Gwyrdd / Green	Up	90%	90%	80%
42) Canran yr apeliadau cynllunio a wrthodwyd	Gwyrdd / Green	Same	78%	65%	74%
43) Canran yr achosion gorfodaeth cynllunio yr ymchwiliwyd iddynt o fewn 84 diwrnod	Melyn / Yellow	Up	74%	80%	-
44) Canran y priif ffyrdd A sydd mewn cyflwr gwael (blynyddol)	Ambr / Amber	Down	4%	3%	2.90%
45) Canran y ffyrdd B sydd mewn cyflwr gwael (blynyddol)	Gwyrdd / Green	Same	3.80%	4%	3.80%
46) Canran y ffyrdd C sydd mewn cyflwr gwael (blynyddol)	Gwyrdd / Green	Up	8.20%	9%	8.70%

Yn debyg i'r 2 amcan cyntaf, mae'r dangosyddion perfformiad sy'n gysylltiedig â'r amcan wedi perfformio'n dda yn erbyn y targedau. Roedd 60% o'r dangosyddion uwchlaw'r targed am y flwyddyn, roedd 30% o fewn 5% o'r targed ac roedd y 10% oedd yn weddill yn Oren yn erbyn y targed.

Gwariwyd cyfanswm o £1.9M o'r gyllideb gyfalaf ar adnewyddu ffyrdd yn ystod 2019/20. Rydym yn hapus i adrodd bod ein ffyrdd B a C unwaith eto wedi cwrdd â'r targedau ar gyfer y flwyddyn. Fodd bynnag, rydym yn gweld dirywiad yng nghyflwr ein ffyrdd A o 2.9% yn 2018/19 i 4% eleni. Mae'r canlyniad hwn yn dal i berfformio'n dda o'i gymharu â chyrchfannau eraill ledled Cymru ond mae'r gostyngiad mewn cyllido atgyweiriadau ar fai yn rhannol yma. Yn ystod 2020/21 byddwn yn canolbwyntio ar wella a buddsoddi yn nhalaith ein ffyrdd A i wella'r rhan hon o'n cyrchfan.

Nid oedd ein dangosydd ailgylchu, aildddefnyddio a chompostio wedi cyrraedd yr un lefelau ailgylchu ag yn 2017/18 a 2018/19. Rhan o'r rheswm am hyn oedd oherwydd problemau cychwynnol ym Mharc Adfer, sydd eisioes wedi ei drafod yn yr adroddiad. Golyga hyn nad ydym mwyach ar flaen targed Llywodraeth Cymru o ailgylchu 70% o'r gwastraff erbyn 2025. Fodd bynnag, byddwn yn ymdrechu i wella ein perfformiad os yn bosib yn ystod 2020/21.

Perfformiad Ariannol 2019/20

Mae'r adran hon yn darparu crynodeb byr o berfformiad ariannol y Cyngor dros 2019/20. Am y sefyllfa ariannol fanwl ar gyfer y flwyddyn edrychwch ar Ddatganiad Cyfrifon 2019/20 sydd ar gael ar ein gwefan.

Y Gyllideb Refeniw

Cyn dechrau pob blwyddyn ariannol, mae gofyn i'r Cyngor osod cyllideb ar gyfer ei wariant dydd i ddydd. Gelwir y gyllideb hon y Gyllideb Refeniw a dyma'r swm o arian y mae'r Cyngor ei angen i ddarparu ei wasanaethau yn ystod y flwyddyn, gan gymryd i ystyriaeth grantiau mae'n eu derbyn gan y Llywodraeth.

Yn ystod 2019/20, gosodwyd cyllideb refeniw y Cyngor ar £135.2 million (£130.9m in 2018/19).

Mae'r Cyngor yn rheoli ei gyllidebau ac yn mesur ei berfformiad ariannol trwy gyfrif rheoli, mae hyn yn caniatáu i ni dracio gwariant yn erbyn gweithgareddau a gynlluniwyd dros y flwyddyn.

Yn 2019/20, fe wnaeth y Cyfrif Refeniw wario £134.7 million, sef tanwariant o £308 mil yn erbyn y gwariant a gynlluniwyd o £135.2 miliwn. Yn ystod yr un cyfnod, trwy trawsnewid gwasanaethau a ffyrdd gwell o weithio, fe wnaeth y cyngor gynhyrchu gwerth £2.12million o arbedion.

Mae'r tabl isod yn adlweyrchu'r gyllideb ar gyfer 2019/20 a'r incwm a gwariant gwirioeddol yn ei herbyn:

Services	Annual Budget £'000	Outturn £'000	Variance £'000
Lifelong Learning	50,916	50,673	-243
Adult Services	25,205	26,290	1,085
Children's Services	10,274	10,430	156
Housing	1,220	1,143	-77
Highways, Waste, Property	14,662	14,305	-357
Regulation	3,926	3,809	-117
Transformation	4,516	4,205	-311
Resources	3,050	2,880	-170
Council Business & Corporate Finance	21,438	20,956	-274
Total Council Fund	135,207	134,691	308

Gwariant Cyfalaf

Mae'r rhaglen gyfalaf yn cefnogi amcan ehangach y Cyngor i ddarparu gwasanaethau ac i gefnogi twf economaidd. Mae gwariant cyfalaf fel arfer yn cael ei weld fel gwariant "unwaith ac am byth" ac mae'n arwain at adeiladu neu wella ein hasedau, er enghraifft ein eiddo.

Yn 2019/20, fe wnaeth y Cyngor gymeradwyo Rhaglen Gyfalaf o £17.282 miliwn ar gyfer gwasanaethau heblaw tai, ac fe gymeradwyodd Raglen Gyfalaf o £13.110m ar gyfer y CRT (Cyfrif Refeniw Tai). Yn ychwanegol, cafodd ymrwymadau cyfalaf gwerth £3.065m eu dwyn ymlaen o 2018/19.

Yn ystod y flwyddyn ariannol, ychwanegwyd gwerth £10.450 miliwn yn rhagor o Gynlluniau i'r rhaglen, gyda'r rhain yn cael eu hariannu'n bennaf gan Grantiau Cyfalaf ychwanegol. Daw hyn â'r gyllideb gyfalaf ar gyfer 2019/20 i £43.907 miliwn.

Llwyddodd y rhaglen i sicrhau cyfradd gyflawni o 68.36% a disgwylir y bydd y cynlluniau sy'n weddill yn cael eu cyflawni dros yr ychydig flynyddoedd nesaf. Mae rhai o'r prosiectau a gwblhawyd yn cynnwys gwariant o £ 5.6m ar gaffael eiddo presennol a datblygu eiddo newydd ar gyfer ein stoc dai, £ 1.85m wedi'i wario ar ail-wynebu priffyrdd a £ 240k arall ar Ysgol Santes Dwynwen. Gwariwyd £ 76k hefyd ar gae 3G newydd David Hughes, gwariwyd £ 27k ar Ystafell Ffitrwydd Plas Arthur a gwariwyd £ 1.9M ar Unedau Diwydiannol Penrhos. Gwariwyd £ 2.8M arall ar waith lliniaru llifogydd ym Meaumaris a Phentraeth a gwariwyd £ 690k ar adnewyddu Neuadd y Farchnad.

Arweiniodd hyn at gyfanswm gwariant o £30.015 miliwn, ychwanegwyd £19.345 miliwn i werth asedau.

Financial Impact of Covid-19

Mae effaith y pandemig wedi cael dylanwad uniongyrchol ar gyllid y Cyngor ond bydd hefyd yn cael effaith am gyfnod sylweddol yn y dyfodol. Yn y tymor byr, mae'r Cyngor wedi dioddef cost ychwanegol o ddelio â'r pandemig (£52k ym Mawrth a £279k yn Ebrill). Mae'r costau hyn yn cynnwys costau TG ychwanegol er mwyn galluogi pobl i weithio o adref, prynu PPE ychwanegol, lletya pobl digartref, darparu cymorth cymunedol, sefydlu'r Canolfannau Gofal mewn Ysgolion, talu teuluoedd yn lle prydau ysgol am ddim, costau glanhau uwch. Bydd y pethau hyn yn cael eu talu amdanynt gan Lywodraeth Cymru ond disgwylir y bydd y costau yn parhau i gynyddu ym Mai a Mehefin gyda'r Cyngor yn gwneud taliadau ychwanegol i gartrefi preswyl a chartrefi nyrsio preifat ac o ganlyniad i'r nifer cynyddol o blant sy'n derbyn taliadau uniongyrchol yn lle prydau ysgol am ddim.

Mae cau gwasanaethau wedi lleihau lefel incwm y Cyngor gyda £360k wedi ei gollu ym mis Ebrill a disgwylir y bydd hyn yn codi i tua £400k y mis yn ystod misoedd yr haf. Mae'r prif ffynonellau incwm a gollwyd yn cynnwys ffioedd canolfannau hamdden, incwm prydau ysgol, incwm meysydd parcio, ffioedd cynllunio ac ati. Yn ogystal, penderfynodd y Pwyllgor Gwaith beidio â chodi rhent ar ddeiliaid Unedau Diwydiannol ac Eiddo Amrywiol ac i beidio â chodi ffioedd angori am y 3 mis cyntaf o'r flwyddyn ariannol. Wrth i'r argyfwng barhau mae lefel yr incwm sy'n cael ei gollu yn parhau i godi ac os na fydd gwasanaethau yn mynd yn ôl i'r arfer yn ystod 2020/21 bydd yr incwm a gollwyd yn filiynau o bunnoedd. Er bod lefel yr incwm sy'n cael ei gollu gan y Cyngor yn sylweddol, nid yw mor uchel ag yn rhai Cyngorau eraill yng Nghymru. Mae Llywodraeth Cymru wedi cydnabod y bydd yr incwm a gollwyd yn cael effaith sylweddol ar Gynghorau Cymru ac maent wedi cyhoeddi cyllid ychwanegol er nad ydynt eto wedi cytuno sut y bydd y cyllid hwnnw'n cael ei ddsbarthu rhwng y 22 awdurdod.

Mae cau gwasanaethau wedi golygu gostyngiad yng ngwariant yr awdurdod ar gyfer mis Ebrill ac amcangyfrifwyd bod yr arbediad hwn tua £100k. Y prif feysydd lle'r oedd gwariant wedi lleihau oedd o ran costau fflyd a thalu costau teithio, taliadau is i'r prif gontractwyr (prydau ysgol, gweithredwyr bysiau, cynnal a chadw ffyrdd) costau ynni llai mewn canolfannau hamdden a chostau gweinyddol is mewn swyddfeydd (papur, llungopio ac ati).

Gan edrych ychydig ymhellach ymlaen, mae'r pandemig yn amlwg wedi cael effaith ar yr economi a bydd yn achosi mwy o ddiweithdra. Wrth i nifer y bobl di-waith gynyddu, bydd y Cyngor yn derbyn mwy o geisiadau drwy'r Cynllun Gostyngiad yn y Dreth Gyngor. Mae'r gyllideb bresennol yn £6m ac

er bod cyfran fawr o hwn wedi'i ariannu drwy'r RSG bydd unrhyw gynnydd yn disgyn ar y Cyngor i'w ariannu oni bai fod Llywodraeth Cymru yn darparu cymorth ychwanegol. Ar hyn o bryd, mae'r cynnydd yn nifer yr hawliadau yn isel gyda chynnydd o ddim ond 0.7% mewn achosion rhwng 31 Mawrth 2020 a 8 Mai 2020. Fodd bynnag, mae hwn yn debygol o gynyddu'n sylweddol unwaith y bydd y cynllun furlough yn dod i ben a phan fydd yn rhaid i fusnesau benderfynu a ddylid parhau i gyflogi staff ynteu eu diswyddo.

Further information on the Financial Performance of 2020/21 will be available in next years' report, or alternatively in the Quarterly Monitoring Reports which are discussed by the Executive throughout the year.

Bydd rhagor o wybodaeth am Berfformiad Ariannol 2020/21 ar gael yn adroddiad blwyddyn nesaf, neu fel arall yn yr Adroddiadau Monitro Chwarterol a drafodir gan y Pwyllgor Gwaith trwy gydol y flwyddyn.

Casgliad

Ar y cyfan, mae ein perfformiad ar gyfer 2019/20 wedi bod yn bositif ac mae'n galonogol ein bod yn parhau i wella ein gwasanaethau yn gyffredinol, fel y dangosir trwy'r adroddiad, yn ogystal â chwblhau rhywfaint o waith pwysig yn ystod y flwyddyn. Ym mis olaf y flwyddyn ariannol, dechreuwyd y cyfnod mwyaf heriol oll gyda phandemig byd-eang yn ein harwain i gyd i ddyfroedd heb eu llywio. Mae'r ymateb o safbwynt lleol wedi bod yn wych gyda chymunedau'n dod at ei gilydd a gwirfoddolwyr yn helpu ei gilydd ar hyd a lled yr Ynys.

Fel rhan o'r ymateb i'r argyfwng, mae'r Cyngor wedi addasu a newid ei ddulliau er mwyn amddiffyn y gweithlu, ymateb yn effeithiol, parhau i ddarparu gwasanaethau (a chyflwyno gweithgareddau newydd). Rhagwelir y bydd cyfyngiadau mewn lle am beth amser a bydd rhaid ail-ddylunio gwasanaethau a lleoliadau gwaith er mwyn glynu at ofynion ymbellhau cymdeithasol a sicrhau diogelwch pawb. Er enghraifft, bydd cynnull mewn person wrth gadw at ofynion cadw pellter yn her newydd.

Er gwaetha'r heriau hyn, mae yna gyfleoedd hefyd i sicrhau y bydd y 'normal nesaf' yn gwella perfformiad, y gwasanaethau a ddarperir a llesiant gweithwyr. Bydd casglu ac ymgorffori'r dysgu sy'n deillio o'r argyfwng yn bwysig. Cydiwyd mewn cyfleoedd i fabwysiadu rhith-dechnolegau newydd, gan ddod yn fwy cydnerth a chynnal gwasanaethau hanfodol. Mae'n bwysig fod y Cyngor cyfan yn derbyn newidiadau a datblygiadau pellach.

O ganlyniad i'r pandemig ac ansicrwydd yr hyn sydd i ddod i'r dyfodol, rydym wedi gohirio rhyddhau ein Dogfen Gyflenwi Flynyddol ar gyfer 2020/21. Byddwn yn gweithio ar baratoi'r ddogfen dros ail hanner eleni lle cynigir y cytunir ar gynllun cyflawni 18 mis.

Gwybodaeth Bellach

Am ragor o wybodaeth ar unrhyw elfen o'r ddogfen hon neu os oes gennych sylwadau, cysylltwch â:

Adnoddau Dynol a Thrawsnewid

Cyngor Sir Ynys Môn

Swyddfeydd y Cyngor

Llangefni, Ynys Môn

LL77 7TW

Ffôn - 01248 752111

E-bost:–

CarysEdwards@ynysmon.gov.uk

GethinMorgan@ynysmon.gov.uk

Mae'r ddogfen hon ar gael yn Saesneg a gall fod ar gael ar ddisg neu mewn Braille. Mae hefyd ar gael ar wefan y Cyngor ynghyd â Chynllun y Cyngor ar gyfer 2017-22:

<http://www.anglesey.gov.uk/councilplan>

Mae gwybodaeth bellach ar gael hefyd fel a ganlyn: polisiau, cynlluniau a strategaethau a gyhoeddwyd gan y Cyngor, a gellir eu gweld yn: www.anglesey.gov.uk

Mae adroddiadau Archwilio ac Arolygon a gynhyrwyd gan Rheoleiddwyr y Cyngor ar gael o'u gwefannau unigol, fel a ganlyn:

- Swyddfa Archwilio Cymru: www.sac.cymru
- Arolygiaeth Gofal Cymru: <https://arolygiaethgofal.cymru>
- Estyn: www.estyn.cymru

Os nad oes gennych fynediad i'r rhyngwrwyd, neu os hoffech gael gafael ar ddogfen nad yw wedi ei rhestru uchod, cysylltwch â'r Cyngor trwy'r manylion cyswllt a welir ar frig y dudalen os gwelwch yn dda.

Atodiad 1

Rhestrir isod rai o'r gweithgareddau y mae Gwasanaethau'r Cyngor yn ymgymryd â nhw dros y Pandemig Coronafirws.

- **Adnoddau** - Gwnaed taliadau grant i 1,518 o fusnesau ar yr Ynys a oedd yn werth cyfanswm o £17.7m; prosesu Taliadau Uniongyrchol ar gyfer Prydau Ysgol Am Ddim gyda chyfartaledd wythnosol o 1,489 o blant ac yn werth £29,035 ; darparu pecynnau bwyd ar gyfer nifer fach o blant; parhau â'r gwaith arferol ar ffurf taliadau treth gyngor ac ati; monitro sefyllfa ariannol a balansau'r Cyngor yn barhaus.
- **Addysg** – sefydlu canolfannau gofal ar gyfer plant gweithwyr allweddol a phlant bregus; darparu a danfon pecynnau cinio i blant sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim; darparu addysg o bell gan ddefnyddio amrywiaeth o lwyfannau digidol; cydweithio a'r Timau ADY a Chynhwysiant a'r Gwasanaethau Plant i gadw mewn cyswllt rheolaidd â phlant bregus; cynllunio ar gyfer ailagor ysgolion; sicrhau pwyslais parhaus ar les plant a phobl ifanc a lles cyffredinol y gweithlu.
- **Tai** – cefnogi unigolion bregus yn y gymuned trwy fanciau bwyd, darparu gwasanaeth siopa a phresgripsiwn ar gyfer unigolion sy'n cysgodi; cefnogi pobl ddigartref, cynnal diogelwch cymunedol, ailddechrau gwaith cynnal a chadw brys ar dai yn unol â chanllawiau cenedlaethol.
- **Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo** –Blaenoriaethu'r gwasanaethau gwastraff pwysicaf mewn ymgynghoriad â Biffa; cynllunio ar gyfer ailagor Canolfannua Ailgylchu Penhesgyn a Gwalchmai a'i weithredu; ailddechrau gwaith cynnal a chadw hanfodol ar briffyrdd, cau meysydd parcio arfordirol, llwybrau arfordirol, parciau a thraethau.
- **Busnes y Cyngor** - creu Llyfrgell o Ganllawiau a Rheoliadau Covid-19; creu strategaeth cyfarfodydd Pwyllgor; darparu canllawiau ar gyfarfodydd o bell, cofnodi a thracio gweithredoedd o gyfarfodydd dyddiol y Tîm Rheoli Ymateb i Argyfyngau a chyfarfodydd brys eraill.
- **Adnoddau Dynol a Thrawsnewid** – gwaith rhagweithiol yn cynhyrchu datganiadau i'r wasg yn rheolaidd, gwneud y defnydd mwyaf o gyfryngau cymdeithasol y Cyngor i drosglwyddo negeseuon allweddol a rhannu gwybodaeth ar Môn FM; casglu data staff yn ddyddiol i bwrpas cynllunio'r gweithlu ac adleoli staff i sicrhau parhad gwasanaethau rheng flaen; casglu data ar agweddau ar Covid-19 a datblygu dangosfwrdd at y diben; hwyluso a chefnogi staff y Cyngor i weithio o bell; datblygu system archebu ar-lein ar gyfer mynediad i Ganolfan Ailgylchu Penhesgyn; diweddarau hen glieniaduron y Cyngor i helpu plant nad oes ganddynt fynediad at offer TG gyda'u gwaith ysgol.
- **Rheoleiddio a Datblygu Economaidd**– ymgysylltu â busnesau lleol i gynnig cefnogaeth ac arweiniad mewn perthynas â'r materion a'r heriau a wynebir; cefnogi busnesau sydd ar gau; gweithio i sicrhau cydnabyddiaeth i Borthladd Caergybi ac i geisio pecyn cymorth priodol gan y Llywodraeth; cydweithredu â'r Bwrdd Iechyd a'r Ysbyty Maes; cymryd rhan mewn ymdrechion lleol a rhanbarthol i sefydlu tîm olrhain cyswllt; cynyddu capasiti'r Gwasanaeth Cofrestryddion; sicrhau cydymffurfiaeth â chanllawiau a rheoliadau newydd yn sgil y Ddeddf Coronafeirws; monitro achosion mewn cartrefi preswyl a darparu hyfforddiant ar reoli heintiau; cyfrannu at ddatblygu cynllun rhanbarthol ar gyfer trefniadau ynghylch marwolaethau ychwanegol.
- **Gwasanaethau Cymdeithasol**– delio â heriau sicrhau a chynnal lefelau digonol o Gyfarpar Diogelu Personol; profi; lliniaru'r risg o fethu â staffio cartrefi gofal yn ddigonol; olrhain ac ymateb i lythyrau cysgodi; cefnogi teuluoedd bregus; parhau i gyflawni'r holl ddyletswyddau statudol a dangosyddion perfformiad a data.